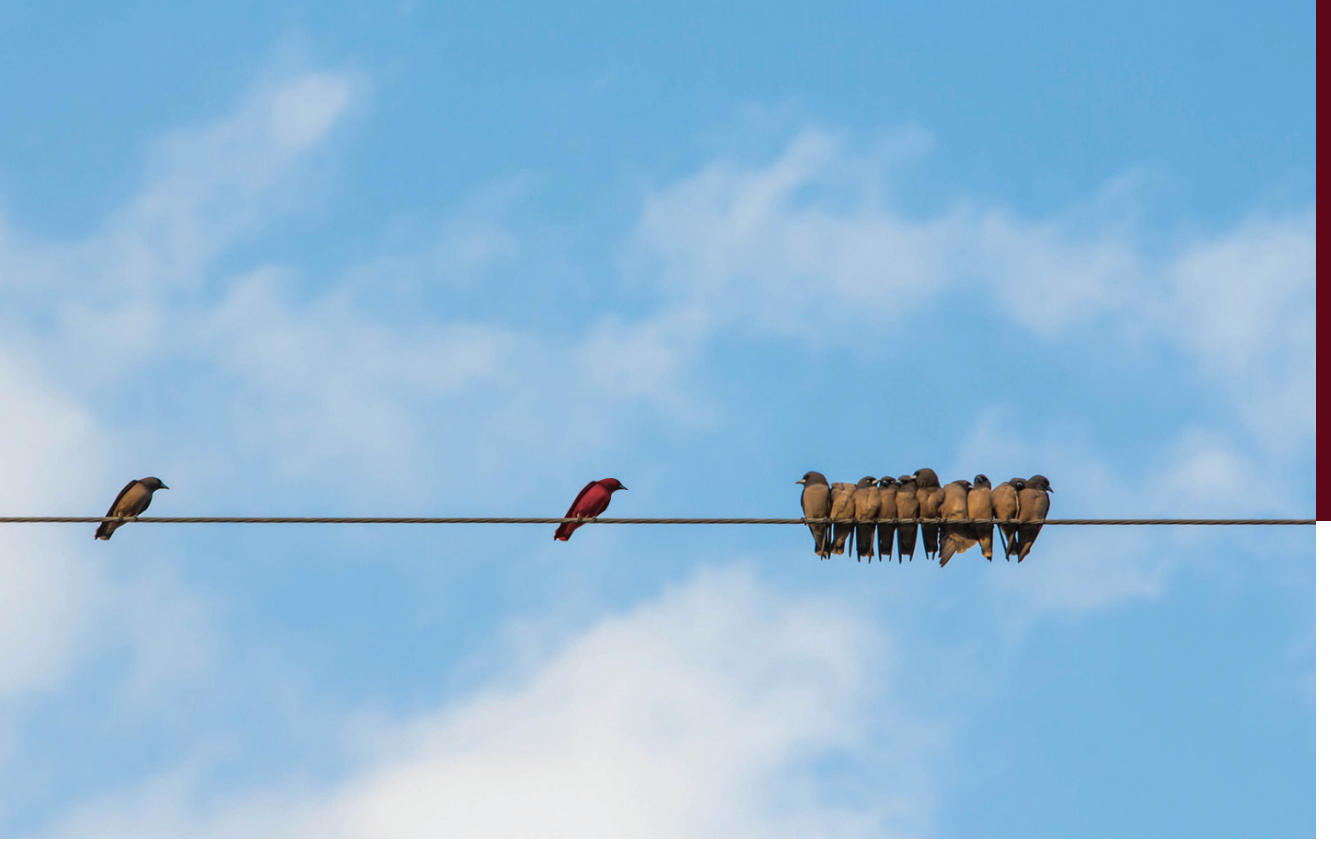

LGBTİ+ ALANINDA IRKÇILIK İLE MÜCADELE EĞİTİM PROGRAM RAPORU

TÜRKİYE’NİN MÜLTECİ LGBTİ+’LAR İLE İMTİHANI: IRKÇILIK

2019

LGBTİ+ ALANINDA IRKÇILIK İLE MÜCADELE EĞİTİM PROGRAM RAPORU

TÜRKİYE’NİN MÜLTECİ LGBTİ+ ’LAR İLE İMTİHANI: IRKÇILIK

Bu çalışma HEVİ LGBTİ+ Derneği’nin kolektif çalışmasıdır.

Hazırlayanlar: Müzeyyen Araç, Ercan Aydın

HEINRICH
BÖLL
STIFTUNG
DERNEĞİ
TÜRKİYE
TEMSİLCİLİĞİ

Bu çalışma Heinrich Böll Stiftung Türkiye Temsilciliği tarafından desteklenmiştir. İçeriğin sorumluluğu tamamıyla HEVİ LGBTİ+ Derneğine aittir. Bu çalışma Heinrich Böll Stiftung Türkiye temsilciliğinin fikirlerini yansıtmamaktadır.

İÇİNDEKİLER:

Giriş	7
1. Oturum: Mülteci LGBTİ+'ların Yaşadığı Ayrımcılık/ İrkçilik Deneyimleri	11
2. Oturum: Türkiyeden LGBTİ+'lar Deneyimlerini Anlatıyor	20
3. Oturum: Cinsiyetçilik ve İrkçilik, Sosyolog Dr. Polat Alpman	40

GİRİŞ

2010 yılında Kuzey Afrika ve Orta Doğu ülkelerinde başlayan, siyasal, sosyal alan başta olmak üzere birçok alanda değişime yol açan toplumsal hareketlenmelerle beraber Türkiye'ye yönelen insan hareketliliği¹ ivme kazanmıştır. Özellikle 2011 yılında Suriye'de başlayan sıcak savaş koşulları nedeniyle milyonlarca insan yerlerinden edilmiştir². Türkiye'ye kitleler halinde giriş yapan mülteciler hayatın her alanında daha görünür olmuş ve Türkiye'de var olan "mülteci politikaları sorunu" daha da derinleşerek karmaşık bir hal almıştır.

2. Dünya Savaşı sonrası imzalanan 1951 tarihli Cenevre Sözleşmesi ve 1967 ek protokolü ile mülteci³ kavramı tanımlanmış ve mülteci hakları uluslararası güvenceye alınmıştır. Sözleşmeye taraf olan Türkiye coğrafi çekince koyarak Avrupa ülkeleri dışından gelenleri mülteci statüsünde tanımlamamaktadır. Türkiye'nin bu tanımlaması yoğun göç aldığı Orta Doğu coğrafyasından gelenleri geçicilik rejimine tabi tutmaktadır. Türk İltica Sistemi coğrafi konum farkı gözetmeden, eşit hukuki statüden yararlanmanın önünü Türkiye'ye mahsus uluslararası koruma çeşitlerinden olan Şartlı Mültecilik⁴ ve Geçici Koruma⁵ rejimi ile kapatmaktadır. Bahsi geçen yasal geçicilik mülteciler için çaresiz bir bekleyişdönüşmektedir.

Türkiye'de bunlar yaşanırken, neoliberal bakış açısıyla göçü "güvenlik tehdidi" olarak öne süren AB ve diğer Avrupa ülkeleri dikenli teller, örülen duvarlarla yetinmeyip anti-göçmen propangandalarını "terör" vurgusuyla etkin hale getirmektedirler.

"Mültecilere kalacak yer vermemek mi, yoksa insanları sığınmacılara dönüştürmek mi daha acımasızca" sorunsalı görmezden gelinirken, mültecilerin yerinden edilme deneyimleri, karşılaştıkları çatışma türleri ve bu süreçlerde geliştirdikleri direnç biçimlerinin birbirinden farklı olduğu görülmektedir. Bu farklılaşmaya toplumsal cinsiyet eşitsizliği ekseninde baktığımızda; hukuki kuralların ve idari pratiklerin "görünmez" hale getirdiği mülteci LGBTİ+'lar ile karşılaşmaktayız.

1 Bu yazıda göç yerine insan hareketliliği kavramı kullanılmıştır. İnsan hareketliliği kavramı, göçün dinamik ve süreğenliğine dikkat çekmek için kullanılmaktadır. (Bkz. Sirkeci & Cohen 2013 migrant cities)

2 Zülüm, yaygın şiddet, silahlı çatışma durumları ve diğer insan yapımı felaketler nedeniyle ülkesinden kaçmak zorunda kalmış kişiler. Bu kişiler genelde toplu halde kaçarlar. Bu kişilere bazen "De facto/Fiili mülteciler" de denir. (Richard Perruchoud - Jillyanne Redpath - Cross, Göç Terimler Sözlüğü, Uluslararası Göç Örgütü)

3 BM'nin tanımı ile mülteci, "ırkı, dini, milliyeti, belli bir sosyal gruba mensubiyeti veya siyasi düşünceleri nedeniyle zulüm göreceği konusunda haklı bir korku taşıyan ve bu yüzden ülkesinden ayrılan ve korkusu nedeniyle geri dönmeyen veya dönmek istemeyen kişi"dir. (UNCHR)

4 Avrupa ülkeleri dışında meydana gelen olaylar sebebiyle ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşüncelerinden dolayı zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için, vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan, söz konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen yabancıya, veya bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen vatansız kişiye statü belirleme işlemleri sonrasında verilen statüyü ifade eder. Üçüncü ülkeye yerleştirilinceye kadar, şartlı mültecinin Türkiye'de kalmasına izin verilir. (<http://www.goc.gov.tr/mobilicerik/sartli-korumai546i552>)

5 Ülkesinden ayrılmaya zorlanmış, ayrıldığı ülkeye geri dönemeyen, acil ve geçici koruma bulmak amacıyla kitlesel olarak sınırlarımızı geçen veya sınırlarımızı geçen ve haklarında bireysel olarak uluslararası koruma statüsü belirleme işlemi yapılamayan yabancılarla sağlanan korumayı ifade etmektedir. (<http://www.goc.gov.tr/mobilicerik/gecici-korumai546i552>)

Çeşitli kimlikleri bir arada taşıyan mülteci LGBTİ+'lar, bu bağlamda çoklu ayrımcılığa maruz kalmakta, yalnız bırakılmaktadırlar.

1993'te Lambdaistanbul ve 1994'te Kaos GL'nin kurulması ile kendi öz örgütlülüğünü oluşturan Türkiye LGBTİ+ hareketi toplumsal cinsiyet, cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği alanında çalışmalarını sürdürmektedir. Öyle ki kısa zaman önceye kadar bu topraklarda, Balkanlar ve Orta Doğu ülkeleri içindeki en eski ve en büyük LGBTİ+ Onur Yürüyüşü gerçekleştirilmiştir.⁶ Çok yönlü var olma ve örgütlenme mücadelesi veren Türkiye LGBTİ+ hareketi kendi alanı dışında kalan kesimleri kimi zaman kapsa(ya)mamış; LGBTİ+ alanında ırkçılık ve ayrımcılıkla mücadele konusunda yetersiz kalmıştır.

2013 yılında, Türkiye LGBTİ+ hareketinde yaşanan ayrımcılıklar ve kolonyalist bakış açısının yarattığı eşitsizlik sonucu bir araya gelen ve çoğunluğunu Kürt'lerin oluşturduğu bir inisiyatif olarak başlayan HEVİ LGBTİ+ grubu, sonrasında çeşitli kimliklerden (Arap, Farsi, Ermeni, Rum, Alevi, Hristiyan) LGBTİ+'ları da içine alarak çalışmalarına devam etmiştir. Yaklaşık 2 yıl boyunca inisiyatif olarak varlığını sürdüren HEVİ LGBTİ+, 2015 yılında dernekleşerek kendini aslında hiç de yabancı olmadığı bir alan olan "göç"ün içinde bulmuştur.

HEVİ LGBTİ+ Derneği'ni oluşturanların büyük bir kısmı aslında Türkiye'nin iç göç akışının "istenmeyenleridir". Belki de mülteci alanına çok çabuk entegre olabilmemizi köyden ne zaman gelip şehirli olduğumuzu unutmamak ve göçmenliğimizi aklımızın hep bir köşesinde tutmakla açıklayabiliriz.

Türkkimliği dışında kalanların çoğu zaman maruz kaldığı ırkçılık ve ayrımcılık deneyimleri, 2011 yılında Suriye'den gelen mülteciler ile beraber boyut ve hedef değiştirmiştir. Toplumsal olarak ülke dışından gelen mültecilere karşı oluşan hoşnutsuzluk, sonrasında yeni bir ırkçılığa dönüşmüş ve bu dönüşüm bizzat siyasi partiler tarafından iç siyasete malzeme olarak kullanılmıştır. Türkiye'de yükselişe geçen bu ırkçılıktan LGBTİ+'lar da etkilenmiş ve özelde -kısmi de olsa- etkileşimde buldukları mülteci LGBTİ+'lara karşı ayrımcı tutum sergilemişler, ırkçı pratiklerde bulunmuşlardır.

HEVİ LGBTİ+ Derneği kurulduğu ilk günden itibaren çoklu ayrımcılık ile mücadele etmiş, LGBTİ+ kimliklerin yanında farklı etnik, dini, coğrafi ve benzeri çeşitlilikleri kapsamaya çalışmıştır. 2019 yılı içerisinde yapmış olduğu⁷ etkinlikler ile ırkçılığı ve çoklu ayrımcılığı gündemleştirmiştir. Yapılan bu çalışmaların çıktısı olarak Türkiye'de yaşanan ırkçılık ve özelde ayrımcılık eğitimi gerçekleştirilmiş ve raporlanmıştır.

Gerçekleştirilen eğitim programının ilk bölümünde, Orta Doğu coğrafyasından Türkiye'ye cinsiyet güvensizliği ve savaş nedeniyle göç eden, Şartlı Mültecilik ve Geçici Koruma statüleri altındaki Mülteci LGBTİ+'ların "mültecilik" deneyimleri eğitim materyali olarak kullanılmıştır. Bu çalışmada mülteci LGBTİ+'ların menşei ülkelerinde ve Türkiye'de maruz kaldıkları, ayrımcılık temelinde ırkçılık mefhumu esas alınmıştır. Eğitim programı kapsamında deneyim aktarımı yapan Mülteci LGBTİ+'ların mahremiyetleri gözetilerek, güvenliklerine tehlike oluşturacak hiçbir bilgiye bu çalışmada yer verilmemiştir.

6 <https://bianet.org/bianet/toplumsal-cinsiyet/209205-lgbti-onur-haftasi-basliyor>

7 <http://www.stgm.org.tr/tr/icerik/detay/hv-lgbti-dernegi-aylik-toplantilari-basliyor>

Eğitim programının ikinci bölümünde, Türkiyeli LGBTİ+ kimliğinin yanı sıra, çeşitli etnik ve dini kimliklere sahip olan LGBTİ+'ların maruz kaldığı ırkçılık ve nefret söylemleri kendi anlatılarıyla yer bulmaktadır. Bu bölümde aktarımda bulunan LGBTİ+'lar isimlerinin açık bir Şekilde bu raporlamada yer almasını istemişlerdir. Programın nc bölümünde ise sosyolog Polat Alpman'ın "Cinsiyetçilik ve Irkçılık" bağlamında gerçekleştirdiği sunum, sorucevap Şeklinde ilerlemiştir.

HEVİ LGBTİ+ Derneği ve Heinrich Böll Stiftung Türkiye Temsilciliğinin işbirliğiyle düzenlenen "LGBTİ+ Alanında "Irkçılık" ile Eğitim Programı"n ın içeriğini, Türkiye'de yaşayan mülteci LGBTİ+'ların yanı sıra, çeşitli etnik ve dini kimliklere sahip LGBTİ+'ların maruz kaldıkları ırkçılık deneyimleri oluşturmaktadır. Bu alışma "Irkçılık nerede başlar" söylemlerinden bağımsız, iyi niyetli de olsa söylem ya da davranışların "zneler"e hissettirdiği negativizmi "ırkçılık" olarak tanımlamaktadır.

Yapılan alışma ile Türkiye'de yükselen ve özellikle Suriyeli mültecilerin maruz kaldığı yeni ırkçılık dalgasının LGBTİ+'lar içerisinde de arttığı gözlemlenmiştir. LGBTİ+ hareketi ve aktivistleri olarak, kimi zaman kullandığımız dilin, kimi zaman da yaptığımız etkinliklerin ayrımcılığın ve ırkçılığın daha da meşrulaşmasına sebep olduğu gözlemlenmiştir. Eğitim programı boyunca kendilerine ayna tutan LGBTİ+'lar yaşanan ayrımcılığı ve sorunsallıkları deneyimleri üzerinden inceleme ve değerlendirme fırsatı bulmuşlardır.

Cumhuriyet tarihi boyunca Türk kimliği dışında kalan tüm kimliklerin, sistemli bir Şekilde maruz kaldığı ayrımcılık ve ırkçılık ile mücadele edilmesinde LGBTİ+'ların yeterli rol al(a)madığı gözlenmektedir. Birçok alanda sosyal politikalar üretmeye alışan LGBTİ+ hareketinin ırkçılık ile mücadelede sosyal politikalar ret(e)mediği görülmektedir. Bu eğitim alışması, Türkiye'deki toplumsal hareketler -ve özelde LGBTİ+ hareketinin- ırkçılık ile mücadele alanında yeni çalışmalara ve sosyal politikalara acil ihtiyaç duyduğunu ortaya çıkar mıştır.

Merhabalar hepiniz hoş geldiniz. “LGBTİ+ Alanında Irkçılık ile Mücadele Eğitim Programımızın” ilk bölümünde Mülteci LGBTİ+ arkadaşlarımızın ülkelerinde ve Türkiye’de maruz kaldıkları ırkçılık deneyimleri yer alacak.

***Iraklı bir Kürdüm, Erbil’den geldim. 27 aydır Yalova’da yaşıyorum. Konuşmama geçmeden önce bir noktaya değinmek istiyorum, unutmamak gerek ki hiçbir insan ne ülkesini ne ailesini ne de sevdiğini geride bırakarak göç etmek, gitmek istemez. Eğer ki mecbur kalmazsa. Biz çoğu LGBTİ+'ların hikâyesinde kimse daha iyi bir “hayat” için göç etmez, sadece canını kurtarmak için yola çıkar.

Ben doktorum, 6 yıl tıp eğitimi aldım. 2015 yılında mezun oldum. Uluslararası bir lisede tam burslu olarak okudum, bu da gösteriyor ki çok çalıştım. 18 yaşımdan önce gey olduğumu biliyordum ve bizim toplumumuzda çok güçlü biri olmadığımdan ve onların istediği güçlü kişi olmayacağımdan kendim için bir şeyler yapmalıydım, bu da eğitimle olabilecekti. Ancak okuyarak kendime bir hayat kurabilirdim, bu nedenle kendimi okumaya verdim. Sonuç olarak doktor oldum ve çalışmaya başladım. Çok lüks bir hayatım vardı, param, arabam, ailem, unvanım her şeyim vardı. Bir yere gittiğim zaman insanlar saygı duyardı. Ailem de tanınmış bir aile olduğu için herkes beni tanıyordu ve güzel bir hayata sahiptim. Orada tek sahip olmadığım ve istediğim gizli bir özgürlüktü. Herkes beni bilsin gey olduğuma saygı duysun diye bir şey istemiyordum, sadece gizli bir hayatım olmasını istiyordum; fakat bu bile mümkün değildi.

Sonuç olarak ailem tarafından gey olduğum öğrenildi. Bizim kültürümüzde geysen namus adı altında öldürülürsün ve ben bir aşiret çocuğuyum ve bizim aşiretin başı babam. Onlara göre rezil olduk. Bu nedenle kimseye haber vermeden kaçtım. Sonradan tabii ki öğrendiler Türkiye’ye geldiğimi ve hala peşimdeler. Biliyorum ki bulsalar saniyesinde öldürecekler.

Türkiye’ye ilk geldiğimde Ankara’da BM kaydı yaptırdım, oradan beni Eskişehir’e gönderdiler. Ben bunları neden yaptım? 20 yıl okudum mesleğimi bıraktım, güzel bir hayatı bıraktım sadece hayatta kalabilmek için, öldürülmemek için.

Türkiye’ye geldim çünkü sığınacak başka bir ülke yoktu. Suriye’ye gidemezdim, İraña gidemezdim, oralar bizden daha beter. Keyfimden buraya gelmedim, mecburiyetten geldim. Eğer orada bu sıkıntıları yaşamasaydım, özgür olsaydım kesinlikle ülkemi bırakmazdım. Eğer ki biraz zamanım olsaydı, istediğim ülkeye vize alıp gidebilirdim ama bunları yapmak için fırsatım olmadı.

Buraya geldim ve burada daha çok zorluk yaşadım. ilkin biz Eskişehir'e gittik, büyük çabalarımız sonucunda bir ev bulduk. Havalarda çok soğuk ve faturalar açık değildi. Bir ay boyunca o evde soğukta yaşadık. Elektrik yok, su yok, kimliğimizi de daha almadığımız için abonelikler açamadık ve biz bir ay öylece soğukta kaldık. Telefon şarj etmek için kafelere gidiyorduk. Ev sahibi mülteci olduğumuzu biliyordu, ona diyordum "Abi sana para vereyim aboneleri sen açtır." diyordum. Ev sahibi "İster çık o evde ister otur, senin için aboneleri açtıramam." dedi. Benimle birlikte sevgilim de gelmişti, o bana göre daha dayanıksızdı. Bir ayın sonunda Tekirdağ'dan bir arkadaş bulduk. O geldi, aboneleri açtı bizim için sağ olsun. O arkadaş bizde kaldı bir ay. Yine biz mülteci olduğumuz için, özellikle ben Kürt olduğum için o arkadaş bana laf atıyordu: "Siz pisiniz, neden buraya geliyorsunuz, teröristsiniz." Dedim ki "Neden ben teröristim? Sana ya da kime ne yapmışım? Tamam geldin bize yardım ettin ve sadece abonelikleri açtırmak için bizden 2000 TL aldın." Aslında bizimle kaldı, beraber yedik içtik, eğlendik ama maalesef benden 2000 TL daha çaldı öyle gitti. Sonra mesaj attım o arkadaşına neden böyle yaptın diye. "Siz buna layıksınız" dedi. Neden ben ne yapmışım? "Siz gelip ülkemizde kötülük yapıyorsunuz, pislik yapıyorsunuz" yazdı. İş aramaya başladım, tek iş bulabildiğim alan bulaşıkçılık oldu. "Mülteci misin" sorusuna evet cevabını verince kimse iş vermedi, vermiyor. Hadi bunu da geçelim.

Emniyet bizim bütün işlemlerimizin yapıldığı yer, bazen öğleyin gidiyordum, "Sen neredesin ulan" diye sesleniyorlardı. Karşımdaki profesyonel bir insan. Hadi beni boş verin, kendisine olan saygısından ötürü böyle konuşmamalı. Bu iş karşılığında devlet sana para veriyor, bu işi hayrına yapmıyorsun. Kaç kez o emniyetten çıktım ve ağladım ve hep şu soruyu sordum: "Benim suçum ne?" Benim suçum sadece gey olmaktı. Defalarca hakarete uğradık, küfür edildi ama yapacak bir şey yok, bunların hepsini kalbimize gömdük. 6 ay Eskişehir'de yaşadık, iş yok ve yanımızdaki para bitmek üzereydi. Bu 6 ay boyunca yemin ederim ki biz sadece patates yedik. Kira, faturalar ödeyebilmek ve hayatta kalabilmek için bunu yapmalıydık. Hornet'e girdim, oradan birkaç İranlı Kürt arkadaş buldum, onlar dediler "Yalova'ya gelin biz size yardımcı oluruz." Bu olaylar olurken ailemden tek görüştüğüm kişi, kız kardeşim bana mesaj attı. "Neredesin kaç, babam senin yerin buldu. Adam gönderecek oraya." O evden hiçbir şey almadan, sadece çantamı aldım ve çıktık. Anahtarını bile teslim etmeden Yalova'ya geldik, sonra ben sevgilimi Eskişehir'e gönderdim, anahtarını ve abonelikleri kapatması için. Sevgilim Türkçe bilmediği için ve yumuşak huylu olduğu için ev sahibinden depozitomuzu isteyince ev sahibi bunu tartaklamış ve "Elinde iphone var, hala paramız yok diyorsunuz, geliyorsunuz buraya mülteci olarak bütün haklardan yararlanıyorsunuz" demiş.

Yalova'ya geldik. Bir arkadaş bana bir iş buldu, fakat orada 4 hafta çalışabildim. O iş yerine girince, "Elinden bir şey gelmiyor" demesinler bana diye, gittim menünün hepsini ezberledim, hangi yemek nasıl yapılıyor hepsini öğrendim. Çalışmaya

başladığının üçüncü günü şef mutfağı bana bıraktı, “Beceriklisin, burada sen kalacaksın” dedi. Sonra garsonların aralarında konuştuklarına kulak misafiri oldum, “Bu mülteci, bunu kovdurmamız, bizim başımıza şef olamaz.” Korktum ve iş yerinden ayrıldım. Sonrasında bir ev buldum, hani derler ya hayvan bağlasan durmaz, öyle bir yerdi. Evi temizledik, düzenledik. Bu evde de bir ay oturup çıkmak zorunda kaldık, yine depozitom gitti, yine sokakta kaldık. Sonra bir arkadaşımın yanına geçtik, İngilizce öğretmenliği olarak iş buldum.

Bu sorunlar bitti, bu sefer başka bir sıkıntı başladı. Bir adam vardı emniyette çalışıyordu. Oradaki işi mültecilerin işlemleri idi. Her gün iş yerime geliyordu ve peşime takılıyordu. 6 ay böyle geçti. Bir gün yolumu kesti, “Ya benimle seks yapacaksın ya da bir hikaye uydurup, dosyanı kapatıp Irak’a göndereceğim seni” dedi. Bu olanları gidip emniyette anlatamadım çünkü kaydım Eskişehir’deydi ve ben Yalova’da izinsiz yaşıyordum. En son Yalova’daki arkadaşlarla durumu paylaştım ve o arkadaşlar adamla konuştu ve sonrasında peşimi bıraktı. Eğer arkadaşlar ikna etmeseydi, dosyamın kapatılıp Irak’a, yani ölüme gönderilmeye razı olmayıp o adamla bir şeyler yaşamak zorunda kalacaktım. Bir gün de bir markete girdim, sigara istedim ve 50 TL uzattım, para üstü olarak bana sigaranın fiyatından fazlasını verdi. Sigara 10 TL’ydi, bana 45 TL verdi. “Amca bana fazla para verdiniz” dedim. Sanki az vermiş de çok istiyormuşum gibi baktı. Sonra “Burası Türkiye, burası Irak değil” dedi. Anlamadım. Sonra, “Siz yalancısınız. Irak’ta birbirinizi kandırabilirsiniz ama biz Türk’üz, burada bizi kandıramazsınız” dedi. Sonra olayı tekrar anlatmaya çalıştım, elimdeki parayı gösterdim “Sigara on lira, bana 45 lira verdiniz yani bana fazla para verdiniz” dedim. Aslında yanlış anladığını ve yanlış yaptığını fark etti, “Hadi hadi” deyip marketten beni kovdu. Bu örneği şunun için veriyorum, buradaki insanlar öyle bir hal almışlar ki onlara göre mülteciler pis, hain, yalancı. O düşünceye göre Suriyeli, İranlı, Iraklı fark etmez, Türk olmayan herkes kötü.

Son olarak Iraklı olabilirsin, Türkiyeli olabilirsin, doktor olabilirsin, temizlik işçisi olabilirsin, saymakla bitmez hiçbirinin önemi yok, önemli olan hepimiz insanız. Şimdi ben nasıl derim ki Türkiyelilerin hepsi kötü, diyemem çünkü genelleyemem. Çok güzel insanlar da tanıdım. Keşke biz mültecilere de böyle bakılsa, elbette ki aramızda kötü olanlarımız da var; her millette, her cemaatte, her toplumda olduğu gibi. Yine yaşadığımız bütün olumsuzluklara rağmen Türkiye’ye teşekkür etmek istiyorum, bizlere sığınak oldu. Bir Kürt olarak, Türk devletine hiçbir zaman zarar gelmemesini ve Türkiyeli insanların her zaman mutluluk içinde yaşamasını diliyorum. Türkiye’nin güzelleşmesi için elimden ne gelirse yapmaya hazırım. Tek istediğim, Türkiyelilerin de artık bizi anlaması. Bizim de ailemiz, işimiz, evimiz vardı. Bizleri de pamuklara sarıp baktılar, biz de çöpte büyümedik, kötü insanlar değiliz.

■ ***Slav xer hatin. (Merhaba, hoşgeldiniz)

İranlıyım. İran'ın Kürdistan Bölgesinden geldim. Kendime LGBTİ+ üyesi diyorum. Bu konuda, yaşadığım yerde o kadar bilgisiz kaldım ki eşcinsel miyim biseksüel miyim bilmiyorum; ama kendimi LGBTİ+ olarak tanımlıyorum. Ailemden bahsederek konuya giriş yapmam gerekirse, Kürt ve dindar bir aileden geliyorum. Önce din, sonra ırk, sonra başka bir şey ama sıralama böyle. Annemin ailesi dindar, babamın ailesi de Kürt Milliyetçisi. İran'da Kürtlere çok baskı var.

Böyle bir ailede yaşamak bir LGBTİ+ olarak biraz zor. Babam, ağabeylerim benden ataerkil olmamı bekledi. Bizde ataerkillik sınırlarını ihlal edersen sıkıntı yaşarsın ve bu durum benim için böyle oldu.

Bahsettiğim gibi babamın ailesi Kürt mücadelesinde yer alıyordu, Amcalarım İran hükümetine başkaldırdığı için öldürüldü, bu nedenle memleketimde herkes ailemi tanır. Böyle bir ailede LGBTİ+ olmak imkansız. Sen böyle bir aileden geldin nasıl "ibne" olursun diyorlar. Bir yandan aileme saygı duymalıyım: amcalarım, düşüncelerimiz... Diğer yanda da içimde onlara göre değişik bir his var. Aslında normal bir his ama topluma göre değişik. Arada kalıyordum ve çok zor günler yaşadım. Heteroseksüel numarası yapamıyordum. Üniversiteyi kazanıp Tahran'a gittim, bu benim için bir şans oldu. Petrol Mühendisliğini kazandım, bırakmak zorunda kaldım, sonrasında sosyal hizmetler bölümüne geçtim.

Üniversite yıllarımda bazı arkadaşlarımızla gizlice aktivizm yapıyorduk. Bu konuda İran'ın tutumunu biliyorsunuz; İran'da idam cezasına çarptırılıyor, hapse atılıyor, bunun yanı sıra insan yerine konmuyoruz. Ama sadece sıkıntılar bunlar değil, asla bir insan gibi yaşamayacaksınız. Örneğin küpe takıyoruz, bu nedenle dövülüyoruz. Şikayetçi olunca yine biz suçlu oluyoruz. Ahlaksız olmakla suçlanıyoruz. 2012'de, İran'da 16 kişi LGBTİ+ etkinliğinde yakalandık, bizi bir hafta nezarete tuttular. Fotoğraflarımız çekildi, orada darp edildik, birkaç arkadaşımız taciz edildi. Bize, rejime ve Allah'a karşısınız diyerek bunlar yapıldı. Bu olay sonrasında bir arkadaşımız intihar etti.

Herkes gibi ben de ülkemi çok seviyordum, mecbur kaldım buraya gelmeye. Bir yandan Kürdüm, bir yandan LGBTİ+ ve bir yandan da Şia bir hükümetin olduğu bir yerde Sünniydim. İran'da Farisiler birincil vatandaş, Kürtler ve Azeriler ise rejim tarafından çok da kabul görmüyor. Mesleğim vardı fakat saydığım kimliklerimden dolayı çalışmak için bana bir alan verilmedi.

2016 yılında bir arkadaşımın yol göstermesi ile Türkiye'ye geldim, mecburi kalmasam ülkemi terk edip değil Türkiye'ye dünyanın en güzel ülkesini bile verseler gitmezdim. Çünkü kendi ülkemde daha iyi olabilirdim.

Türkiye'ye geldiğimden beri her zaman her yerde kendimi saklıyorum. Otobüste

ya da kapalı bir yerdeysem telefonum çalınca açmıyorum; çünkü ya Kürtçe ya da Farsça konuşacağım. Başıma birkaç kez geldi, otobüsteyken telefonum çaldı, kısık sesle Farsça konuştum, herkes dönüp bana baktı. Bana nerelisin diye soruyorlar, “İranlıyım” diyorum sonrasında “Tebrizli misin?” diye soruyorlar. “Hayır Tebrizli değilim.” deyince konuşmuyorlar. “Tebrizliyim, Azeriyim” deyince, “İyi iyi, güzel, bizden, Türk” diyorlar. Kürdüm dediğimde “Nasıl oluyor öyle bir şey? İrand’a Kürt var mı?” diyorlar. Bu özelliğiyle Türkiye aynı İrand’a benziyor. İnsanlar ayrıştırılıyor. Sanırım Amerika’ya gitsem de “Sen Kürtsün” diye benimle konuşmayacaklar. Burada bana “Sen sünnet oldun mu?” diye bile soran oldu. Biz komşu iki ülkeyiz, hangi dili konuşuyoruz bunu bile bilmiyorlar, bu nasıl bir cehalet.

Çoğu arkadaşımız, bunlara ben de dahil 40 lira için 14 saat çalışıyoruz, bulaşıkçılık yapıyoruz. Bir gün işyeri sahibi hiçbir sorun yokken sana gelme diyor, tabii ki paranı da vermiyor. Haksızlığa itiraz bile edemiyorsun çünkü dil bilmiyorsun. Sonuç olarak ülke fark etmez, biz LGBTİ+’lar için en büyük sorun ayrımcılık. Nerede ırkçılık varsa orada LGBTİ+’lar kabul görmüyor. Benim yaşadığım şehirde LGBTİ+ olduğum öğrenilince tehdit mesajları aldım: “Sen Kürt değilsin, hainsiniz, hükümetin ajanısın.” Yani eğer LGBTİ+ isen Kürt olamazsın. Kürtler için ırk uğruna ölmem kutsalken, doğru bir davranışken, LGBTİ+ olmam kabul edilemez bir şey. Bu sadece Türklerde olan bir şey değil. “Hem Kürt hem LGBTİ+ olur mu böyle şey?” diye bana soruyorlar. Eğer aktivist olmak istiyorsan halkın için savaş deniliyor. Açıkçası git savaşa öl, bu bizim için gurur verici ama LGBTİ+ olma. Bizim kardeşimiz şehit oldu denilecek, gurur duyulacak. Peki ne için? Irk için.

***30 yaşındayım. İranlıyım, Azeriyim. 12 yıldır LGBTİ+ ve kadın hakları konusunda aktivizm yapıyorum. Türkiye’ye gelmeden önce İrand’a da bu konularda aktivizm yapıyordum. LGBTİ+ alanı ve ırkçılık alanında konuşmak gerekiyorsa, ilkin ait olduğumuz ülkelerdeki ve sonrası buradaki olanları konuşmak istiyorum.

Azeri halkı güney ve kuzeye ayrılıyor. Güney Azerbaycan dediğimizde İrand’a yer alan bölümden bahsediyoruz. Bu iki ayrı bölgedeki ayrımcılık türleri de değişken. Ülke olarak, Azerbaycan olarak adlandırılan yerden başlarsak “Türk’ten ibne olmaz” söylemini her zaman aklımızın bir köşesinde tutmalıyız. Eğer ibneysen bizden değilsin, kabulü yok ve kesinlik arz ediyor. Sizi İsrail bu hale getirmiş, siz Müslümanlık karşıtlarının ürünüsünüz. “Sizin gibileri bizim kültürümüzü bozmak için ortaya çıkarıyorlar” deniliyor. Aileler için çok büyük bir utanç çocuklarının LGBTİ+ olması. Eğer sen Türksen heteroseksüel kodları ortaya çıkarman gerekiyor.

Eğer kadınsan evinde oturup yemeğini yapmalısın. Başının yerde olması gerekir. Eğer erkeksen çok sert olman lazım, yeri geldiğinde kavga etmelisin. Erkeklik diye tanımlanan şeyin ötesinin ötesi olmalısın. Bakü ya da etraf illerde olan arkadaşlarla konuştuğumuzda şununla çok fazla karşılaşıyorum: LGBTİ+ kimliklerinden birine sahipsen istisnasız bütün ailelerde yaşanan şey seni kabul etmemek. Ayrıca polis LGBTİ+'lar için çok acımasız, evlere baskın düzenlenerek insanlar gözaltına alınıyor. Dikkat çekmek istediğim nokta, bir LGBTİ+ etkinliğinde ya da bir faaliyette gözaltına alınmıyorsun. Direkt polis evinin içinde. Bir arkadaşımız darp ediliyor ve hastaneye götürülüyor, hastane feminen olduğu için tedavi hizmeti vermediği gibi arkadaşımızı polise teslim ediyor. Neden mi teslim ediyor? Çünkü toplum gözünde hasta ve suçlusun. Kuzey Azerbaycan'da çok büyük sıkıntılar var bizler için, gizlice yaşamana bile müsaade yok.

Bir de LGBTİ+ isen Müslüman olamazsın sen, bazı arkadaşlarımız bu baskıdan dolayı Türkiye'ye geliyor, bazı arkadaşlarımız da Rusya'ya gidiyor. Durumları biraz iyi olanlar Avrupa'ya gitmeye çalışıyor. Öte yandan bir LGBTİ+ mirastan hiçbir şekilde yararlandırılmıyor. Aile mirastan pay vermek istemiyor, devlet de mahkemeleriyle bunu çok güzel destekliyor. Çoğu arkadaşımız miras konusunda ailesi tarafından yaşadığı haksızlığı mahkemeye taşıdığı zaman hakim soruyor "Ne yapacaksın sen bu malı ya da parayı? Ne için kullanacaksın?" Sonuç olarak mahkeme karşısında bu, mirastan hak talepleri olumsuz sonuçlanıyor. Oradaki LGBTİ+ alanında da bunları katıldığımız panellerde ya da başka bir yerde anlattığımız zaman içimizde de tartışmalar yürütülüyor, "Bunları anlatarak devletimizi aşağılıyorsun" ya da "Bunları anlatıp ülkemizi kötülemeyelim" diyen de oluyor. Bu arkadaşlarımız da korkularından olan şeylere göz yumuyorlar ve bizim de göz yummamızı istiyorlar.

İran Azerbaycan'ına geldiğimizde, İran hükümetinin yaptırımları gerçekleşiyor. Mesela İran Hükümetinin transseksüelliğe destek veriyor gibi görünmesi. Topluma baktığımızda ise tabii ki bunu kabul etmiyor toplum, aynı toplum; Kuzey Azerbaycan Güney Azerbaycan fark etmiyor.

Tebrize yakın bir yerde dünyaya geldim, ilkokulun ortasına kadar bu şehirde okudum. O zaman eşcinsellik ne demek bilmiyordum ama bir arkadaşım vardı, beraber ders çalışırken birbirimizin elini tutuyorduk. Benim amcalarımdan birisi bunu gördü, o zaman ilkokul üçüncü sınıf öğrencisiydim. O zamandan itibaren ailem beni dışlamaya başladı ve asla başka erkeklerle bir arada kalmama izin verilmedi.

Bu arada, birinin elini tutmanın ve bu duygunun ne demek olduğunu o zaman bilmiyordum ve anlamıyordum. Akrabalar arasında bu yayılıyor, sadece sen değil ailen de işaretleniyor, bu aile deliktir diye nitelendiriliyor. Bu süreçten sonra ailenin başı öne eğiliyor. Başına gelecek her şeyi hak ediyorsun, dövülebilirsin, tecavüz edilebilirsin, bunların karşısında konuşamazsın, sana biçilen şey de susmak. İtiraz

edemezsin, itiraz ettiğin takdirde seni ilk döven kişi ailen olacak. Hak yok, kural yok, bizlere gelince devlet de yok ortada. Ben dördüncü sınıftayken Tahran'a taşındık. Daha farklı bir hayatım olacağını düşünüyordum; fakat ne yazık ki 15 yaşındayken 3 kişi tarafından camide tecavüze uğradım. Üniversiteye giderken yine aynı olayı yaşadım. Ben korkumdan o zaman kimseye hiçbir şey söyleyemedim. Bir ay okula gitmedim, bunu aileme söylemedim. Eğer aileme söyleseydim her şey daha kötü olacaktı. Bu olayların ardından aileme eşcinsel olduğumu söyledim. İlk anneme söyledim, daha sonra teyzeme, derken bir bir akrabalarım öğrendi. Ve beni ailenin iyice dışına attılar. Buradaki gibi orada da Sosyal Politikalar Müdürlüğüne benzer bir kuruma gittim. Bana trans olduğum ve ameliyat olmak gerektiği söylendi.

Ailem, "Sen trans olamazsın, eğer trans olmak istiyorsan buralardan git, ailemizi bozma, kültürümüzü bozma." dedi. Abimin arkadaşı benim eşcinsel olduğumu öğrendikten sonra, ailemin yaşadığı mahalledeki herkes eşcinsel olduğumu öğrendi. Yemek yediğim lokanta da bile kimse masama oturmuyor, benimle konuşmuyordu. Türk mahallesinde oturuyorduk, sen bizden değilsin deniyordu. Bu süreçte lisansımı tamamladım ve yüksek lisansa başladım. Ayrımcılık her yerde devam ediyordu. Herkes bir hastalığa sahibim ve onlara da bulaştıracakmışım gibi davranıyordu.

Aktivizm yaptığımdan dolayı gözaltına alındım, hapis cezasına çarptırıldım. Ölümü defalarca gözümün önünde gördüm. Bu arada ekonomik olarak iyi durumdaydım, eğitimim vardı, sevgilim vardı, zor durumda kalmasaydım kendi ülkemi bırakıp buraya gelmezdim. Ailemle, devletle, toplumla çok mücadele ettim ama ölüm tehlikem olmasaydı asla yine de başka bir yere gitmezdim. Çünkü yeniden, sıfırdan bir hayat kurmak çok zor. Azeriler için Türkiye'de farklı bir durum var. Azeriler için LGBTİ+ alanında da pozitif bir ayrımcılık var, topluma gelince ise ilk gördüğü nokta senin eşcinselliğin.

Burada da toplumda aynı şeyi duydum: "Gel, sen Türk değil misin? Müslüman ol, iyileşirsin. Neden böyle bir şey yapıyorsun? Bizim kültürümüz var, bizim namusumuz var. Belki Farisiler bu hastalığı size aktarmış." Burada Azeri olduğumuz için pozitif ayrımcılık uygulanıyor ama bizden istenen tek şey eşcinsel olmama. "Sen Türksün, sen bu toprağın namususun." Maalesef ırkçı bir aileden geldiğim için Türk kültüründe eşcinsellik kötü bir şey. Fakat ilişkilerinde aktif bir rolün varsa eşcinsellik onların gözünde kötü olsa da bu rolün biraz kabulü var; ama rolün tam tersi ise insan değilsin ve yaşamamalıdır.

LGBTİ+ alanındaki ırkçılık üzerinden ayrımcılığa bakmamız gerekli aslında, genelde dışarıdan gelen fobiyi konuşuyoruz. Toplumun bize verdiği karşılığı hepimiz bilmekteyiz. İşyerlerimizde açık kimlikle çalışıyorsak, kadınlar bizimle konuşunca sorun yok ama bir erkek bizimle konuşunca, bizimle birlikte o da çalışma alanında dışlanıyor. Hiçbir zaman erkekler eşcinsellerle konuşamaz, eğer konuşuyorsa

mutlaka ortada bir cinsellik var. Türkiye’de LGBTİ+ alanına baktığımızda mülteci LGBTİ+’lara uygulanan büyük bir ayrımcılık var. Özellikle Türk LGBTİ+’ların gittiği eğlence mekanlarında mülteci LGBTİ+’lara karşı uygulanan ırkçılık daha ön plana çıkıyor. Bazen bunu herhangi bir LGBTİ+’dan duymuyoruz, camiadaki aktivistlerden duyuyoruz. Türkiye LGBTİ+ hareketinin düzenlediği toplantılarda bizlere ayrımcılığın ne kadar kötü bir şey olduğu anlatılıyor. Mantık şu şekilde, LGBTİ+ da olsa bizimle aynı dili konuşmayanı bizimle aynı şeye inanmayanı bir köşeye sıkıştıralım ya da görmezden gelelim. Mülteci LGBTİ+’lar içinde de bu ayrımcılık var; bu Suriyelidir, İranlıdır, Iraklıdır gibi. Aslında birbirimizden tek farklı olan şey kültürlerimiz. Bir mülteci LGBTİ+ olarak benim şahit olduğum bir olayda Kürtlerden bahsediliyorsa “O doğulu bilmez aşkım, onlar çok anlamaz” deniliyor. Ama bahsettiğimiz kişi İzmir’den gelmişse o her şeye mutlaktır.

***Suriyeliyim. Kürdüm. 28 yaşındayım. Suriye’de çok güzel bir hayatım vardı. Mimarım. 2014’te mezun oldum. Üniversitede bir yıl akademisyen olarak çalıştım. Bir yıl sonra da askere gitmemek için Türkiye’ye geldim.

Kobane’nin 2015 yılında DAİŞ tarafından işgal edilmesi sonucu ailem Türkiye’ye geldi. 3 defa sınırdan kaçak yollarla Türkiye’ye girmeyi denedim, olmadı. Ailem bu taraftan birilerine 300 dolar verdi ve giriş yapabildim. Urfa’ya geldim, burada 3 ay kadar bir inşaat şirketinde çalıştım. 2000 liradan anlaşmıştım ama proje tesliminde sadece 500 lira ödeme alabildim. Sonrasında bir dernekte çalışmaya başladım. Orada Heteroseksüel bir arkadaşım oldu, ona güvendim ve gey olduğumu söyledim. Bir hafta sonra bir yerlerde biraz konuşalım dedi. Ona anlattığım her şeyi aileme anlatacağını söyledi. “Sana güvendim, neden bunu yapıyorsun ve bunun karşılığında ne istiyorsun?” dedim. Karşılığında para istedi. O dernekte de yarı gönüllü çalışıyordum ve aylık 500 ila 700 lira arası para kazanabiliyordum. Ona önce 350 lira, sonra 300 lira verdim.

Üçüncü ay tekrar para istedi, bu süreçte ailem Kobane’ye dönmüştü. Çalıştığım dernek kapandı, ailem gitti, tek başıma kaldım ve param yoktu. Urfa’da birkaç tane derneğe giderek yardım istedim çünkü iş yok, para yok, aile yok. Bir dernek yardım etti ve İstanbul’a geldim. Ama Urfa’ya geldiğim ilk zaman gibi tek başımaydım ve yine hiçbir şey yoktu.

Aplikasyonlarda Türklerle konuşuyorum, iki - üç cümle sonra “Nerelisin?” diye soruluyor. “Suriyeliyim” diyorum. Ya beni aplikasyondan engelliyorlar ya da konuşmuyorlar. Taksim’de bir ev buldum ve yavaş yavaş arkadaşlarım oldu. Restoratör olarak Kapalı Çarşı’da çalışmaya başladım.

Çalıştığım yerde beni görenler “Burada ne yapıyorsun?” diye soruyorlardı. Çalıştığımı söyleyince “Yazıklar olsun bizim hükümete, sen burada çalışıp nasıl para kazanırsın.” diye söyleniyorlardı. Bizim sahada bir mühendis vardı, gey aplikasyonundan benim fotoğrafımı gördü, beni tehdit etti. Ama orada bir kadın vardı, o bana yardımcı oldu. Dediğim gibi benim Suriye’de çok iyi bir yaşamım vardı, ta ki savaşa kadar. Burada nereye gitsem karşıma ırkçılık çıkıyor. “Siz burada ne yapıyorsunuz?” deniliyor.

İrkçilik Diyalogları:

***Şahika isimli bir mekânın merdivenlerini çıkarken aramızda Arapça konuşuyorduk. Bizi görenlerin, “Bir girmedikleri burası kalmıştı. Bu Araplar burayı nasıl bulmuş?” diye konuşmalarına tanık olduk.

***Tinder’da konuşuyorum, “Çok yakışıklısın, nerelisin?” diye soruluyorlar. Iraklıyım deyince siliyorlar. Bu şekilde bize karşı tavır alanlar çok fazla. Aplikasyonlarda Farslar ve Araplar yazmasın, ya da sadece Türkler ve Avrupalılar yazsın diye ibareler yer alıyor.

***Bizlere “Neden tek yön varken başka yere gidiyorlar ki gelip ortamımızı bozuyorlar” deniliyor. Dernek partileri oluyor, ben Azeri’yim ve beni tanıdıkları için pek bir şey söylemiyorlar ama yanımda “Bu Araplar ne zaman gidecekler?” diye konuşuluyor.

**Love diye bir kulüp var, birkaç kere gittik. Bize “sadece Türkler girebilir” dendi.

***Misafir misafiri sevmiyor, ev sahibi hiçbirini sevmiyor. İranlı LGBTİ+’lar olarak bazen Tek Yön’e gitmek istiyoruz, beraber gitmek istediğimiz arkadaşlarımızdan bazıları “Tek Yön’e gitmeyelim orada Araplar var” diyor.

***Yalova’da yaşayan Türkiyeli LGBTİ+’lar özellikle bizimle iletişim kurmaktan kaçınıyor. Ne yazık ki bizleri, LGBTİ+ olmak ırkçı olmaktan kurtarmıyor.

*** Yalova’da Kürt LGBTİ+’lar için Kürtçe dilinde etkinlik yapıldı. Farisi arkadaşlarımız, bazıları insanların anadilinde neden etkinlik yapıldığını sorguladı.

***Klasik ırkçılığa baktığımız zaman biyolojik farklar ortaya konuluyordu. Yeni ırkçılıkta kültürel farklılıklar üzerinden ırkçılık yapılıyor.

***Türkiye’deki durum acaba bir ırkçılık mıdır? Yoksa insanların “İstila ediyoruz” korkusu mudur? Bu ayrımın önemli olduğunu düşünüyorum.

***İranlı Kürt bir LGBTİ+ olarak Türkiye’de tek ayrımcılığa uğramadığım nokta Sünni olmamdı.

2

OTURUM - TÜRKİYE LGBTİ+ HAREKETİNDE AYRIMCILIK VE İRKÇILIK

Can: Arkadaşlar bir önceki bölümde daha çok mülteci LGBTİ+ arkadaşlarımızın yaşadığı ayrımcılık ve ırkçılık deneyimleri üzerine konuştuk. Bu bölümde ise daha çok, Türkiyeli çeşitli kimliklerin maruz kaldığı ayrımcılık ve özelde ırkçılık deneyimleri üzerinden konuşup, sonrasında diğer tüm deneyimler üzerinden tartışacağız. Sözü çok uzatmadan oturumu başlatmış olayım. Oturuma başlarken, Türkiye’den LGBTİ+ kimliklerinin yanı sıra başka kimliklere de sahip iki arkadaşımızın sunumu olacak. Bunlardan ilki Agrin, ikincisi ise Miran. Agrin kendini Kürt Trans aktivist olarak tanımlıyor. Miran ise kendini alevi ve cinsiyetsiz/queer olarak tanımlıyor. Burada bir parantez açmak istiyorum, LGBTİ+ hareket içerisinde yer alan veya bir şekilde bu hareket ile ilişkilenen insanlarız ve biliyoruz ki LGBTİ+ olmak demek tüm fobi ve ayrımcılıktan arınmış olmayı sağlamıyor maalesef. Örtülü veya açıktan da olsa çoğu zaman ırkçılığa maruz kalıyor veya ırkçı davranabiliyoruz. Sözü daha fazla uzatmadan Kürt Trans aktivist Agrin’e bırakmak istiyorum.

Agrin: Herkese merhaba, ismim Agrin. Yaklaşık 2015’ten beridir LGBTİ+ hareketin içerisinde yer almaya çalışıyorum. Kendime yer açmaya çalışıyorum. Zorla da olsa, istenmesek de görünmez olsak da bir şekilde hem trans görünürlüğüm, bunun yanında Kürt kimliğim üzerinden de görünür olmaya çalışıyorum. 2015 yılında ilk olarak LGBTİ+ örgütü ile değil siyasi bir oluşum ile örgütlenmeye başladım. Sonrasında LGBTİ+ hareketine girdim çünkü tabiri caizse orada barındırılmadım, ayrımcılığa maruz kaldım. Siyasi parti içerisinde sürekli “Böyle bir şey mi olur? Nasıl yani?”’ler üzerinden dönen tartışmalara dayanamadım ve ayrıldım. Ve LGBTİ+ hareket ile ilişkilene kararı aldım. İlk olarak HEVİ ile tanıştım ve örgütlenmeye başladım. Önceleri LGBTİ+ aktivizmine dair bir şey bilmiyorsun, bir de Türkiye’de Kürt olmanın getirdiği şeyler var. Daha varoş kesimlerde yaşıyorsun, dil problemin olabiliyor. Mesela benim Türkçem çok iyi değildi ki bence hiçbir zaman olmak zorunda da değildi. Bu durumun getirdiği kendini ifade edememe korkusu var ve direk afalliyorsun. Bunlar çok farklı geliyor sana, Türkiye LGBTİ+ hareketi ile tanışmaya başlayınca afalliyorsun. Türkiye LGBTİ+ hareketini tanımam ile beraber toplantılara da katılmaya başlamıştım. Misal çok kalabalık toplantılarda söz alıyorsun, bir şeyler söylemek istiyorsun konuya dair; fakat konuştuğunda fark ediyorsun ki bazıları gülüp geçiyorlar. Kürt kimliğin üzerinden şakalar yapıyor, sözünün diğer sözler kadar değeri olmadığını fark ediyor, hissediyorsun. Sürekli Kürt olmak ile ilgili sözde şakalara maruz kaldım. Sen oradasın ama seni kabul etmiyorlar. Sürekli bir yok sayma, ötekileştirilmeye maruz kalıyorsun. Bu eleştirim, sadece Türkiye LGBTİ+ hareketinde yer alan Türkler değil aynı

zamanda hareket içerisinde kabul görmüş orta sınıf beyaz Kürt diyebileceğim aktivistler de yapabiliyor. O elit kesime yaranmak isteyen bazı orta sınıf Kürt LGBTİ+ kesim de bunu yapıyor.

Kürt olmak üzerinden bir tartışma gerçekleştiğinde, dediğim orta sınıf asla yanında yer almıyor. Hatta bizzat karşına geçip kimlik üzerinden haksız ve kırıncı eleştiriler, şakalar yapabiliyor. Bunu sadece politik toplantılarda değil birçok etkinlikte yapabiliyorlar. Örneğin partilerde sürekli Kürtler özelinde bir şeyler olduğunda halay mevzusuna gelebiliyor; sanki Kürt demek halay demeye indirgeniyor. Ben halay çekmeyi de seviyorum ama kulüpte dans etmeyi de seviyorum. Her Kürt adı geçtiğinde halay olacakmış gibi davranmak da aslında bir ayrımcılık. Nasıl ki sanki tüm mülteci etkinliklerinde oryantal olacakmış gibi Kürtlerde de sadece halay var olmalıymış gibi davranıyorlar.

Hiç unutmuyorum, bir gün Ankara'da bir örgütün etkinliğine katılmışım arkadaşım ile beraber. Gecesinde bir parti olmuştu ve bir münakaşa yaşandı. Münakaşa esnasında karşıımızdaki kişiler bizlere "Otlı peynir kokuyorsunuz" dedi. Biz bunu etkinliği organize eden kişiler ile konuştuk, hiçbir şey yapılmadı ve ırkçılığa maruz kaldık orada. Sonrasında etkinliği terk etmek zorunda kaldık. Çok çok sonrasında kişiyi uzaklaştırdıklarını söylediler; fakat olay gerçekleştiği anda bir şeyler yapmadıkları için biz partiden ayrılmak zorunda kaldık. Bize şiddet uygulayan değil, biz ayrılmak zorunda bırakıldık.

Misal bazı toplantılarda "Sus kız Kürt" veya "Sus kız terörist" gibi sözler söyleniyor şaka adı altında. Bunlar gerçekten çok üzücü ve insana kötü hissettiren şeyler.

Teşekkür ediyorum. Biraz heyecanlıyım, şimdilik konuşmamı burada bitiriyorum, daha sonrasında eklemelerim olursa eklerim.

- **Can:** Teşekkür ederim Agrin. Kürt eşittir halay başlı başına ırkçı bir şey. Misal ben Kürdüm ve hiç halay sevmiyorum. Türkiye LGBTİ+ hareketinin bir partisi varsa sınırsız dans edilir, eğlenilir fakat bu etkinlik bir mülteci etkinliği ise onlar ancak raks eder. Geçenlerde böyle bir etkinlik ben de gördüm. Mülteci LGBTİ+'lar özelinde ismi "*Gel habibi raks edelim*" idi. Çünkü mülteci isen *Habibi*'sindir ve sadece raks edebilirsin. Bu kendi içerisinde ırkçı bir şey.

*** : Bunun benzerini İran'da da yaşıyoruz. Nedense biz Kürtler anılınca sadece halay çekebiliriz gibi davranıyorlar. Bir düğüne gitmişim, herkes dans ediyordu. Ben de dansa katıldım, yanıma gelen Farisi arkadaş "Sen bir Kürt'sün, nasıl böyle dans edebiliyorsun?" gibi bir soru sordu bana ve çok rahatsız oldum. Maalesef böyle şeyleri sürekli yaşamak zorunda kalıyoruz.

Ahmet K: Ben aslında geri, çok daha geriden bir şeyden söz edeceğim. 2000'lerin başında ayı hareketi yeni başlıyordu ve informal olarak devam ediyordu. İnternet çok yeni, insanlar chat odaları üzerinden iletişim kuruyordu. LGBTİ+ dernek yok, Kaos ve Lambda dahil henüz bir inisiyatif gibi örgütleniyorlardı. Ayılar olarak web üzerinden oluşmaya başlayan oluşumun adı ise "Türk Ayıları" olarak belirlenmiş ve web ismi alınmıştı. Aylık duyulunca, Türkiye genelinde bir yıl içerisinde çok fazla kişi katılmaya başladı. Ermeni, Arap, Kürt ayılar da gruba katıldı ve bir tartışma başladı oluşumun adının değiştirilmesi üzerinden. Fakat bir grup kişi vardı, onlar "Burada yaşayan herkes aynı zamanda Türk'tür ve bu yüzden grubun isminin değişmesine gerek yoktur." gibi bakıyorlardı, bu böyle olmalı ve değişmemeli diye diretiyorlardı. Son tartışmada bir sonuca varılmayınca grup ikiye ayrıldı, bir grup ismi öyle kalsın diyenler Türk ayıları adı altında toplanmaya başladılar. Diğer grup ise Anadolu Ayıları'nı kurdular. Anadolu Ayıları her kesimden ayıları içinde var etmeye çalıştı ve bu bölünüp ayrışma "İstanbul Güz", "Ankara Bahar" buluşmalarına kadar geldi. Çünkü o zamanlarda Pride yoktu. Oradaki toplantılarda da bu bölünme konuşuldu ve katılımcıların çoğundan "Siz etnik kökenden dolayı ayrılıyorsunuz. Ne gerek vardı." gibi söylemlerle karşılaştık. Aslında Türk ismi hegemonyası altından kaçıp başka bir şey yaratmak ortak bir şey kurmak sorgulanır bir şeydi o zamanlar ki hala bu biraz böyle. "Neden ayrılıyorsunuz? Hareketi bölüyorsunuz." gibi haksız eleştirilere maruz kalmıştık. Bu verdiğim örnek geçmiş deneyimler üzerineydi.

Daha yakın zaman örneği vermek gerekirse HEVİ'nin kurulmasını örnek verebilirim. Gezi zamanında LGBT Blok diye bir oluşum vardı. Türkiye'nin her yerinden gelmiş olan farklı kimliklerdeki LGBTİ+'ların oluşturduğu bir bloktu. Bende o bloğun koordinasyonunda yer alıyordum. Parkın içerisindeki koordinasyon ve LGBT Bloğun sosyal medyası ile ilgileniyordum. Kürt LGBTİ'ler de Gezi Parkı içerisinde bütün Gezi hareketi içerisinde ve özellikle de LGBT Blok içerisinde de ayrımcılık ve ırkçılığa maruz kaldıkları için HEVİ adında bir örgütlenme kararı aldılar. Oradaki Kürt LGBTİ+'lar birleşip HEVİ'yi kurma kararı aldılar. Orada da ırkçılığa ve ayrımcılığa maruz kalındı çünkü.

Can: Türkiye'de aslında makul bir üst kimlik var. Devletin de onayladığı bir kimlik bu. O üst kimlik: Heteroseksüel cis-erkek olmak, 25-35 yaş arası olmak, genç olmak,

Müslüman - Sünni olmak, tabiri caizse yaşlı olmamak, sakat (engelli) olmamak gibi tanımlayabiliriz. Bunun dışında kalan diğer tüm kimlik ve formlar ötekilenen

ve ayrımcılığa maruz kalan var oluşlar aslında. Bugün zaten devletin de kabul gördüğü bu oluşturulmuş Türk kimlik formu dışında kalan var oluşları konuşmak ve birbirimize deneyimler üzerinden aktarımlar yapmak için de bir araya geldik. Konuyu daha fazla dağıtmadan sözü Miran'a bırakmak istiyorum. Çünkü Miran da Türkiye'de yaşayan ve cinsiyet kimliği, cinsel yönelimi dışında alevi kimliğini taşıyan ve bu alanda çalışmalar yürüten bir arkadaşımız.

Miran: Merhaba, ben Miran. Sivaslı, Kürt Alevi bir aileden geliyorum. Kendimi alevi olarak tanımlıyorum. İnançlıyım, ayrıca kendimi Kürt olarak da tanımlıyorum. Politik olarak diğer yandan kendime eşcinsel diyemiyorum; çünkü zamanla kime karşı arzu duyacağım değişebilir. Cinsiyetsiz olarak görüyorum kendimi. Kendimi bir kategoriye hapsetmek istemiyorum, sadece kültürel kategoriler içerisinde biraz kendimi var etmeye çalışıyorum.

Birçok kimliğimiz var gündelik hayatta. Ben aynı zamanda antropoloğum, tasarımcıyım, memesi olan bir erkeğim, uzun saçlı bir erkeğim aynı zamanda, kimine göre bir erkeğim kimine göre hiçbir şeyim. Ama ben bana atanan isimle değil, Miran olarak yaşamaya başladıktan sonra kendi içimde mücadele alanı olarak görmeye başladım. 2012'de ve Gezi sürecinde Dersim'deydim ve Dersim'de bir LGBTİ+ örgütlenmesi başlattık. O dönemde ilk defa LGBTİ+ hareketin içerisine girmeye başladım. Daha öncesinde de LGBTİ+ hareket ile temasım vardı ama dediğim süreçte gözümü karartarak babadan, aileden, devletten korkmadan Kürt - Alevi eşcinsel kimliğim ile var olmaya çalıştım. Etkili de oldu. Anadolu'da Gezi süreci ile bir anda 15-16 farklı şehirde örgütlenmeler başladı, bunlar bulunduğu yerlerde güçlü örgütlenmelerdi. O dönemde kapı kapı, zırıl zırıl dolaşıp kendimizi anlatıyorduk. Neden o dönemde zırıl zırıl dolaşıyorduk diye soracak olursanız, kendimizi var etmek için kapılarımızın işaretlenmesini göze alarak, Dersim'in o küçük 15.000 nüfuslu merkezinde açık bir eşcinsel olarak 2 sene yaşadım ve bu süreç içerisinde Cem Evinde de yaşadım 1 yıl boyunca. Yani tam merkezindeydim. İncanın da merkezindeydim, aktivizmin de merkezindeydim. Çünkü Kürt Coğrafyasında, Alevi nüfusunun en güçlü olduğu yerde politik olarak da en önemli olarak görülen yerlerden birinde, henüz insanlar kendi kimliği ile yüzleşmeden LGBTİ+ kimlikler ile yüzleşmeye başladılar. Ciddi bir aşamaydı. LGBTİ+ bayrakları 1 Mayıs'ta, Kadınlar Gününde Dersim meydanında dalgalanmaya başladı. İlk ateşi öyle yaktık. Sonra tehdit edildim ve bazı psikolojik sorunlar da yaşamaya başladım ve bu sebeple oradaki çalışmalarını bırakmak zorunda kaldım. Ben bu uzaklaşmayı tehditten çok yaşadığım psikolojik sürece bağlıyorum. Aile evine döndüğümde o evin aslında benim evim olmadığını gördüm; çünkü aktivizme girdikçe ne kadar dönüştüğümü fark ettim dolayısıyla.

Buraya kadar anlattığım her şey bana bağlıydı. İnançsal kimliğe girdiğinizde Alevi inancına, öğretisine göre eşcinsel ilişki hoş karşılanan bir şey değildir. Bunu nerden biliyoruz? Bunu Alevilerin Avrupadaki diyaneti diyebileceğimiz inanç kurumlarının açıklamalarında görebiliriz. Bunu Cem Vakfı açıklamalarından, bazı Alevi dedelerin açıklamalarından biliyoruz. Ne kadar demokratik olduklarını söyleseler de bazı Alevi dedelerinin inatla nikâhımı kıymayı kabul etmemelerinden biliriz. Alevi inancına göre eşcinsel evlilik olamaz. Neden diyecek olursanız, çünkü evlilik kendisini üreme üzerinden kurduğu için 2 kişinin evliliği eğer çocuk olacaksa, olabilecekse makul görülür. Temelde bunu söylüyorlar, yani direkt eşcinsellik haramdır olmaz üzerinden değil ama sizin nikâhınızı kıyamayız, inançsal açıdan siz müsaitlik tutamazsınız. Müsaitlik dediğimiz, bir Alevi belli bir yaşa geldiği zaman kendine bir yol kardeşi seçer ve bu sayede müsaitlik olur. Müsaitlik olduktan sonra Ceme girilir, Cem içerisinde kendini var edebilir. Söz ettiğim Hacı Bektaşî Velinin 4 kapı 40 makamından birisidir. Müsaitlik olma durumu. Yani ben eğer evlenemiyorsam, Alevilikteki o basamaklardan birini atlayamayacaktım ve insanı kâmil dedikleri mertebeye hiçbir zaman ulaşamayacaktım. İnanç ile burada yüzleşmeye başladım, kavga etmeye başladım. Birçok dede ile görüşüm.

LGBTİ+ aktivistleri de o dönem Dersim'e geldiğinde bizim Cem Evine gelmişler. Dedenin biri bunu meclis içinde anlatıyor, ben dahil 2-3 arkadaş beraberiz. Dede bir yandan yemek yiyor bir yandan da dalga geçiyor. Bize: "Ya Ankara'dan üç tane ibne geldi, bana böyle böyle şeyler sordular. Ben tabii Alevi olmanın şeylerini anlatıyorum falan, bizim nazarımızda can vardır falan. Sonra gittiler gülmeye başladım."

Sonra baktım ki -o zamanlar açık olmadığım dönemlerdi- demek ki ne kadar aydın demokrat, ne kadar ilerici görünseler dahi bu ayrımcılık tekrar tekrar kendini üretmeye devam ediyor. Benim eşcinsel olmadığımı düşündüğünü bilerek bunları söylüyor, fakat benim eşcinsel kimliğimi bilseydi Aleviliğin demokrat, güzel, "ilerici", hümanistik yanını alacaktı ve tabii ki önce can deyip geçştirecekti.

En büyük düşmanları bence eşcinsellerin, gizli eşcinsellerdir ve dolayısıyla homofobidir. Onların homofobisi yani gizli eşcinsellerin homofobisidir. İnançta da gördüğüm şeyler tam buna benzerdi. Burada yüzünüze karşı gülüp inancın kaidelerini anlatırken, arkadan kendi kızına tecavüz eden veya eşcinselliği burada övüp arkadan eşcinselleri öldürebilecek seviyede homofobi kusan insandır. Benim mücadele alanımı bunlar başlattı. Sonra biz belli arkadaşlar ile bir araya geldik ve bunun üzerine çalışmaya başladık. Çeşitli dernek kurumları: Pir Sultan Abdal Derneği ile görüştük, Hacı Bektaşî Derneği ile görüştük bireysel olarak, kolektif bir görüşme gerçekleştirmedik. Hepimiz de benzer şeyler ile karşılaştık. Kimse homofobik konuşmuyordu ilginç, kimse hakir görmüyordu. Ama Dersim'de

gördüğüm şey politikleşmiş Aleviliğin içerisinde Alevi eşcinsellere yer olamadığıydı. Burada da gördüğüm şey benzer. Trans arkadaşlarım Cem Evlerine giderken sıkıntı yaşıyorlar. Bir iki arkadaş bana ulaştı, dediler ki “Cem’e girdik, Cem’de sıkıntı yoktu; yalnız çıkarken laf atanlar oldu.” dedi. “Dedenin yanına gittik, dede bize güldü.” dediler. İnsanlar çeşitli ayrımcılıklar yaşıyor işte böyle. Baktığınız zaman hiçbir çevre, hiçbir kurum ve örgüt bence ciddi anlamda LGBTİ+ dostu değil. Ne kadar gizli, örtülü ırkçılıktan bahsettik ki herkesin içerisinde gerçekten barındırdığı gizli bir potansiyeldir ırkçılık. Bence aynı noktadan eşcinseller dahil, her insanda gizli homofobi yada bunla bağdaşır ciddi homofobi, ırkçılık ve cinsiyetçilik var.

Benim cephemde böyle, ben bunları gördüm ve yaşadım. Kendi inancımı çok ağır eleştiriyorum yeri geldiğinde ama inançlı bir insanım. Neden inançlı bir insanım; çünkü ben daha çok mücadele etmeyi seven bir insanım. Ben dönüştürebileceğimi düşünüyorum. Ben bunun bir mücadele alanı olduğunu düşünüyorum. İnancın da bir mücadele alanı olduğunu düşünüyorum. Kürt olmanın da bir mücadele alanı olduğunu düşünüyorum. Buna öyle bir anlam atfetmiyorum, sadece öyle olduğunu düşünüyorum kendi hayatımda ve ben bu alanlarda çatır çatır savaşıyorum. Savaşmaya da devam edeceğim. Var olmaya devam edeceğim.

Hevi LGBTİ+ da 2013 yılında kurulduğundan beridir içerisindeyim. Hiçbir şekilde mesela ayırım yaşamadığım tek alan olduğunu söyleyebilirim rahatlıkla. Bu anlamda kişisel inancım veya kimliğim ile, bu yüzden bunu önemsiyorum. Herkes gerçek anlamda bulunduğu alanlarda kendi inancının temellerini kazmalı ya da ne bileyim üniversitede homofobik görünmeyen hocalara karşı bile bir mücadele yürütmeli, çünkü gizli homofobi veya gizli ırkçılık çok korkunç, bir gün bunlar ortaya çıkacaktır. Bu anlamda kendi hayat mücadelemizi varoluş mücadelemizi önemsiyorum ve bu yüzden çalışmalara devam ediyorum. Şimdilik benden bu kadar. Teşekkürler.

- **Can:** Deneyim aktarımı yapan iki arkadaşımıza da teşekkür ediyoruz.
- **Agri:** Ben bir şey eklemek istiyorum. Ahmet söyleyince aklıma geldi. Hatırlayanınız bilir, Hevi dernekleşme kararı aldığı anda bazı dernek aktivistleri ve Türkiye LGBTİ+ hareketinden aktivistler bizlere “Neden dernekleşiyorsunuz ki?” “Zaten birçok dernek var” gibi söylemler ile karşılaşmıştık. Şöyle ki bazı kesimler bizlerin bir dernek olmasını bile istemiyorlardı. Oysa biz tüm renklerimiz ve kimliklerimiz ile var

olabileceğimiz yeni bir alan kurmaya çalışıyorduk ve başardık bunu da eklemek istedim.

- **Can:** Konuyu biraz HEVİ nin dışında tartışmak faydalı gibi geliyor.

Herkes HEVİ'nin bu anlamda ne kadar fobiden, ayrımcılıktan arındığından söz ediyor. Ben HEVİ dahil birçok yerde ayrımcılığa, ırkçılığa maruz kaldığımızı/kalabileceğimizi düşünüyorum.

Bizler her alanda örtülü ya da açıktan bilerek veya farkında olmadan ayrımcılığa maruz kalıyor veya ayrımcılık, ırkçılık yapıyoruz. Miran'ın aktarımları çok çok önemli, daha çok kültür ve inancın içerisinde yer alan LGBTİ+ fobi ve ayrımcılık perspektifinden anlattı. Yalnız ondan ricam LGBTİ+ hareket içerisinde kültür ve inanç temelinde yaşadığı ırkçılık deneyimleri varsa bizler ile paylaşsın isterim.

Çünkü açıkçası HEVİ bile yıl olmuş 2019, hala yeni yeni ciddi olarak gündemine alabilmiş bu ırkçılık ve ayrımcılık meselelerini. Kendi kuruluş manifestosu ırkçılık karşıtken bunu bu kadar kapsamlı konuşmamış olması bence büyük bir eksiklik. Hele ki LGBTİ+ hareketinin geri kalanında konuşulmuyor olması ayrıca kendi içerisinde bir eksiklik. Bu etkinliği yaparken biz aslında ırkçılığın ve ayrımcılığın tüm perspektiflerinden konuşmak amacı ile gündemleştirdik. Yüzyıllardır Kürt kimliği bu ülkede ırkçılığa maruz kaldı ve ayrımcılık uygulandı. Fakat geldiğimiz dönem boyunca bu, tabiri caizse korunmasız alt kimlik olarak görülen Kürt kimliğinin de alt tabakasında yer alan bir kesim oluştu.

Başını Mültecilerin çektiği, daha doğrusu mültecilerin daha fazla maruz kaldığı ve özellikle diğer mülteci grupların da ötekileştirdiği kesim var: Suriyeliler. Bence biraz Suriyeliler özelinde yaşanan ırkçılığı da gündemleştirebiliriz.

Çözüm önerileri olabilir. Kendi deneyimlerimiz üzerinden olabilir, bunu konuşmayı da kendimce çok değerli buluyorum. Örnek vermek gerekirse kullandığımız dil üzerinden olabilir, “Savaştan kaçanlar” tanımı ya da “Biz onlara bakıyoruz” gibi bir sürü ayrımcı söylem var. Konuyu belki de bu etiketlemeler üzerinden de konuşabiliriz. Bu söylemler aslında direkt kendi içinde ırkçılığı barındırıyor.

- **Agrin:** Misal “Suriyeliler bile” söylemi ayrımcı bir ırkçılık.
- **Can:** Çok haklısın. Misal etkinlikler yapıyoruz “Mülteci LGBTİ+ lar gelmiyor” diyoruz. Acaba Mülteci LGBTİ+'ların gelmemesinden çok bizler onlara ulaşamıyor olabilir miyiz? Hiç bu açıdan düşünüp yöntemlerimizi değiştirdiğimiz oldu mu aktivistler, örgütler olarak?

- **Mehmet:** Söylediğin şeylerden sonra şundan söz edebiliriz. Ben de sivil toplumda mülteciler alanında çalışıyorum. Bu alanın iddiası tarafsız olmak ya da insan odaklı yaklaşmak olmasına rağmen, aslında daha çok belki bu alanda yapılıyor. En büyük uluslararası kuruluşlardan tutun, yerelde aslında küçük diyebileceğimiz mülteci mutfaqları veya kurumsal kimlik taşımayan en küçük oluşumlara kadar. Mesela kimi kuruluşların resmi kullandığı belgelerde bile “Kaçak yollar ile gelen” veya “Resmi yollarla gelen” diye ayırır mülteci sistemine kaydederken. Otomatik olarak zaten karşısındaki kişiyi danışan olarak görse ya da faydalanıcı olarak görmeye çalışabilse bile her seferinde inatla her travma tekrar tekrar yaşıyor. Çünkü kurumların çoğu veri toplama üzerinden bakıyor maalesef bu durumlara çoğu zaman. STK’larda kimi zaman olay insani yardım ya da kişilere destek olmak değil daha çok veri aktivizmine dönüşüyor. Bunu maalesef çalıştığım kurum, biz de yapabiliyoruz. Bunu aslında biraz da rahatsız olarak söylüyorum. Yani sanki nüfus tespiti yapılmaya çalışılmış da hareketlilikler tespit edilmeye çalışılmış gibi bir şeyler de hissetmiyor değilim açıkçası. Ki bunun içerisinde yapılan akademik araştırmalarda bile Suriye’deki Kürt Coğrafyasından gelen mültecilere verilen anketler hiç geçerlilik ve güvenlik testleri yapılmadan, kişileri gerçekten rahatsız edebilir mi ya da direkt Türkçe’den Kürtçe’ye veya Arapça’ya çevrilen ve kimi zaman direkt mülteci çocuklara uygulanan testler var. Bu testlerin bir kısmı zekâ testi, bir kısmı gelişme testi ve onlar kendi anadillerinde oluşturulmayan kendi kültürlerine yabancı olan bu güvensiz testlere maruz bırakılıyorlar.

LGBTİ+ alanında ise ben bir yandan HIV+ alanında, seks işçisi mülteci LGBTİ+’lar alanında çalıştıkça şunu fark ettim, gerçekten Türkiye’deki LGBTİ+ hareketi mülteci LGBTİ+’ları gündemine almış değil. Hani tek başına mültecileri de gündemine almış değil. Bunun içinde trans bireylerin görünürlüğü gey ve lezbiyenlere göre daha az görünür kılınmış oluyor. HIV pozitif LGBTİ+’ları çok daha fazla görünmez kılmaya çalışıyor. Bir yandan bu ifadem için çok çok özür diliyorum ama sanki Türkiye’de mülteci LGBTİ+’lar geldikten sonra HIV ile enfekte kişi sayısı arttığına dair ayrımcı ve bilimsel araştırmalardan uzak söylemleri çok fazla duyuyoruz. Seks işçiliğinin mülteciler tarafından Türkiye’de de yapıldığına dair söylemler var. Yani tutuklu mülteci LGBTİ+’ya karşı polis bile bu söylemi çok rahat bir şekilde bir psikolog, bir sosyal hizmet uzmanı veya bir avukatın yanında olmasına rağmen karşısındaki mülteci için söyleyebiliyor. “Bunlar gelmeden önce Türkiye’de böyle şeyler yoktu” gibi sözler söyleyebiliyorlar. Hatta çok uç bir vaka da değil aslında ama biz bunu açıklamaya çalıştığımızda ya da seks işçiliği üzerinden bir şey söylediğimizde, “Hayır mültecilerden önce vardı. Bu zaten bir meslekti” dediğimizde “Hayır, hem yapıyorsa da benim orospum yapıyordu.” diyen polis ve kişiler ile karşı karşıya kalabiliyoruz.

Hani bu daha önce de dediğim gibi, en küçük sivil toplum örgütünde çalışan kişilerden tutun herkes bu alanda bir kariyer yapma peşinde. Sosyal hizmet okuyorsan, sosyoloji, psikoloji okuyorsan “Mülteci çalış” diyorlar. İnsanlar sadece para ve kariyer odaklı baktıkları için en küçük yerdeki gönüllüden belki bir BM ajansında çalışan kişinin bile bu alanda insani ya da birey odaklı bakmadığını görmek üzücü ve verdiği zararı telafi etmek de daha zor. Çünkü devletten geldiğinde karşıdaki kişi daha hazırlıklı olabiliyor. Türkiye’ye gelen mülteci için de bu böyle. Bu tür ayrımcı şeylerin devletten geleceğini bilebiliyor ya da daha öncesinde Türkiye hakkında bilgisi olabiliyor; fakat bir STK’ya geldiklerinde gerçekten yardım alacağı, gerçekten dayanışma görebileceği ya da gerçekten kendi ile hemhal olmuş insanlar ile bir arada olabileceği umudu ile gidiyor. Karşısındaki kişi bunu göstermediğinde, ben birçok insan biliyorum bu tavırlara karşı küsen ve gerçekten artık ihtiyacı olduğu halde STK’lara erişmek istemeyen insanlar var açıkçası.

- **Can:** Aslında temel sorunların biri de mültecileri kamusal alana çıkarmamak, buna izin vermemek. Kamusal alanda temsiliyetini kabul etmemek, karşı durmak da başlı başına ırkçılığın bir göstergesi değil mi?

LGBTİ+ hareketin de kendi içerisinde yaşadığı böyle bir sorunsal gündemleştirmemiş, gündemleştirememiş olması başlı başına bir problem. Mesela LGBTİ+ hareketi temelde görünür olma, dolaptan çıkmayı önemser. Çünkü biliyoruz ki varoluşumuz biraz da görünür olmak ile alakalı bir şey. Bizim hareket olarak maalesef tam da bu görünür olma, görünmeyeni görünür kılma noktasında mülteciler özelinde hiçbir şey yapmadığımızı düşünüyorum. Bunu da Türkiye’deki LGBTİ+ hareketinin daha çok orta sınıf ve beyaz diyebileceğimiz kişiler tarafından temsil ediliyor olmasına bağlıyorum. Türkiye’nin kendisi de bir Ortadoğu ülkesi olmasının yanı sıra cumhuriyet tarihi ve hatta öncesi gelen Avrupalı olabilme merakı, öykünmesi yüzünden kendi gerçekliğine sırt çevirdiğini düşünüyorum. Bunu buradaki LGBTİ+ hareketinde de görüyoruz. Bizzat hareket içerisinde şahit olduğum birkaç örnek vermek istiyorum: “Abla bunlar Ortadoğulu Kezban”, “Ay bunlar geldi mekanlara çıkamaz olduk.”, “Abla Suriyeliler kirli.” “Kız taksim hep Arap doldu.” Ve benzeri birçok ayrımcı ve ırkçı söylem üretilebiliyor maalesef.

Çoğuna göre mülteci LGBTİ+’ların hepsinin eğitimi ilkokul seviyesindeymiş gibi düşünülüyor ki bu böyle de olabilir.

Oysa bu alanda çalışan biri olarak söyleyebilirim ki eğitim durumları bizle ya eşit ya da çok üstünde eğitim görmüş insanlar ile dolu. Ayrıca Türkiye gibi ikinci bir dil öğrenme eğitiminin neredeyse hiç olmadığı ve bu kadar az kişinin yabancı dili olduğu bir ülkeye göre, buraya gelen birçok Mülteci LGBTİ+’nın neredeyse hepsinin 2. bir dili biliyor olduğunu, hatta 3 ve daha fazla dil bilen kişilerin sayısının hiç azımsanmayacak derecede, bizden çok olduğunu söyleyebilirim.

- **Ramtin:** Sivil toplumun mültecilere bakış açısına geri dönecek olursak, ben bu alanda onlarla 1.5 yıl boyunca çalıştım. Bir dönem de başka bir dernekte çalışıyordum, şimdi başka bir dernekte tercüman olarak çalışmaktayım. Ben bunu iyice fark ettim ki belli kişilerin dışında orada çalışan sosyal hizmet uzmanı, psikolog, sosyologlar homofobik. Hem de baya baya homofobik. Aslında kendilerince ayrımcılık yapmadan hizmet verdiklerini sanıyorlar ama kendileri homofobik, davranışları homofobik. Açık kimliğiniz ile gittiğinizde sordukları sorular o kadar ezici oluyor ki insan gerçekten şaşırıyor. Sen bu konuda eğitim almış biri olarak ve çalıştığın kurumun insan hakları alanında bir dernek olduğunu düşününce, sen nasıl bu kadar ayrımcı davranabiliyorsun anlamıyorum. Ve defalarca bunu çalışmak zorunda olduğunuz sivil toplum örgütünde yaşayabiliyorsunuz. Daha öncesinde gittiğim bir insan hakları derneğinde “Siz LGBTİ birey misiniz? O zaman siz orada oturun” dediler. Bize yer belirlediler, diğer danışanlar içinde bunu söylediler ve bizi onlardan ayırdılar. Kimi dernekler ise LGBTİ'lere başka saatlere görüşme veriyorlar. Diğer danışanları LGBTİ'leri görsün istemiyorlar. Ya da eğer LGBTİ birey geliyorsa, hızlıca onu gönderin diye birbirlerini uyarıyorlar. Bu ayrımcılık mülteci LGBTİ'ler arasında da var. Özellikle Suriyeliler geldikten sonra daha da arttı. “Keşke onları almasaydık”, “Arap değiller mi Arabistan'a gitsinler”, “Gitsinler savaşsınlar ölsünler” gibi şeyleri de çokça duydum. Bazı yerlerde çok ama çok fazla karşılaşıyorum. Maalesef bu ırkçılığı derneklerin içinde de konuşmamız gerekiyor. Bazı derneklerin içinde görüntüde herhangi bir ayrımcılık, ırkçılık yokmuş gibi anlaşılabilir ama gerçekte çok fazla ırkçı olabiliyorlar. O dernekten çıktıktan sonra dernek çalışanların mülteciler arkasında onlara karşı verdiği tepkiler çok ırkçı. Dernek ismi vermek istemiyorum fakat UNHCR'nin içinde bile böyle ırkçı insanlar var maalesef. Bazen öyle haberler geliyor ki şaşırıyor insan. Özellikle mülteci LGBTİ+'ların içinden. Mesela eğer Afgan LGBTİ+'ysa zaten bir yere gidemeyeceği için öylesine kaydı alınıyor, tamam tamam deyip geçiriliyor.

Afgan LGBTİ isen dinlemiyorlar bile. Kimi dernekler, o hep beraber mücadele verdiğimiz o ayrımcılığı gayet güzel kendileri yapabiliyorlar.

Yardım yapan kuruluşlar da bu ayrımcılığı açık açık uygulayabiliyor. Örneğin tek başvuruda başka kişilere çıkan yardım desteği için siz veya bir trans defalarca, hatta kimi zaman bir aya yakın sürekli gidip gelmesi gerekiyor ki bu yardıma ulaşabilsin. Vermiyorlar bu yardımı, bilmiyorum ya da vermek istemiyorlar. Devlet dairelerinde de benzer sıkıntı var, örneğin nüfus kaydı yapılıyor. Eğer görünürseniz önce emniyetten evinizi kontrol etmeleri gerekiyor. Sonra emniyet onay verdikten sonra anca kaydınızı alıyorlar. Bu tür ayrımcılıklar her zaman var.

- **Ahmet K:** Aslında benim gözlemim, mülteci çalışan sivil toplum örgütleri mülteci üzerine yaptığı çalışmaları daha çok kâğıt üzerindenmiş gibi yapıyor geliyor bana. Kimisi hatta çoğu sırf bu alanda çok fazla ve kolay fon alabildiği için çalışmalar yürütüyor. Hiç mültecilik ile alakası olmayan, mültecilik veya göçmenlik üzerine hiç bilgisi olmadan sırf fon alabilmek için mülteci çalışıyor görünüyor. Ki durum böyle olunca görüyorsun ki aslında o kurumun amacı mülteciler özelinde bir destek sunmak değil daha çok bir STÖ'nün rutin faaliyeti gibi işler yapıyor. Gerisi fon gelsin, dernek işlesin, biz maaş alalımın ötesinde bir şey olmuyor. Gariptir ki yapılan etkinlik içerikleri de sürekli aynı, panel yapalım, iki masa dizelim, iki konuşmacı ve mülteci bulalım, tabii bulabilirlerse, birkaç mülteci etkinliğe getirelim ve kafalarına okuyup sürekli bilineni anlatalım sonra da çekip gidelim gibi oluyor. Benim gözlemlediğim çoğu zaman böyle oluyor. Bu tür etkinlikler bir zamanlar o kadar çok yapıldı ki artık kimse ne bu etkinliklere itibar ediyor ne de kimse katılmak istiyor.

Bunun bir çözümü olduğunu düşünüyorum. Alanı ne olursa olsun, haklar üzerine ya da başka bir şey olsun, orada 2 kişi oturup mültecilerin kafasına üstten üste okuyup çekip gidiyorsa aslında bu dinleyicilere ve tabii ki mültecilere bir şey katmış olmuyor. Ben mülteciye bunun yerine, HEVİ'nin de yaptığı ki benim bireysel olarak da çok değerli bulduğum, psiko-sosyal ortak etkinlikler ile güçlendirme yapılmasını önemsiyorum. Özellikle sosyal etkinlikler çok önemli. Kişilere ulaşabilmek, sorunlara temas etmek önemli. Örnek vereceksem, arkadaşlar burada oturup sohbet edelim ya da şöyle bir tekne gezisi yapalım beraber veya ne bileyim ortak bir piknik düzenlemek, hep beraber kamusal alana çıkmak ve var olmak. İşte asıl önemli olan ve destekleyici olan bu. Veya insanların özel saydığı bir günde bir araya gelmek, onların önemseydiği kültürler arası diyalogu geliştiren bu tür etkinlikleri hep beraber ortak fikirler ile bir araya getirip kutlamak, temas etmek çok önemli. Beraber eğlenmek, bir şeyler yapmak, bunlar kendi arasında aynı zamanda psikolojik desteği de getiriyor. Çoğu zaman gelen mülteciyi, senin şu problemin var hadi direkt psikoloğa yönlendirelim demek de sıkıntılı geliyor. Tabii ki psikolojik destek ile bu söz ettiklerim farklı şeyler ama kimi kişi ve kurumlar işin bu sosyal destek boyutunu, temas etme, birlikte bir şeyler üretme boyutunu kaçırıyorlar diye düşünüyorum. Anlamlı ve destekleyici işler yapmak önemli, kâğıt üzerinden yapılan üstenci etkinliklerin hiçbir anlamı yok.

- **Ramtin:** Birçok proje var. Hatta çoğu zaman ben de dile getirdim. Özellikle mültecileri ve LGBTİ+'ları proje olarak görüyorlar. Bazen bazı insanlar beni arıyor, Ramtin beraber şunu yapalım diye. Ben o aslında hiç ilgisi olmayan kişilere soruyorum "Tamam yapalım da sen bu alanda ne biliyorsun?" Cevap: "Aslında hiçbir şey"

Neden bunu yapmak istiyorsun diyorum, net bir cevap veremiyor. Çok görüyoruz, etkinliğe çağırıyorlar, bir fotoğraf çekiyorlar sonrasında baktığınızda hiçbir şey. Çünkü onlar için tek anlamı o fotoğrafı almak. Peki, yapılan çalışmanın mültecinin hayatına en ufak da olsa bir katkısı var mı? Tabii ki yok. Ama maalesef bazı aktivist arkadaşlarımız ve STÖ'ler böyle yapıyor; sadece para kazanma amacı ile işler yapabiliyorlar.

- **Ahmet K:** Özür diliyorum ama bir ekleme yapmak istiyorum. Biraz HEVİ ile de ilgili. Misal HEVİ alana girdiğinde benzer hataları yaptı. Daha çok panel ve eğitim gibi çalışmalar yürüttü. Misal, ilk gerçekleştirdiği mülteci LGBTİ+'lar özelinde 17 Mayıs Homofobi Bifobi Transfobi Karşıtı Buluşmaları panel ve eğitimler ile oldu, bir sürü mülteci LGBTİ+ vardı. Etkinlikler sonunda bir Trans kadın bizlere: "Ya biz sürekli her derneğin etkinliğine gidiyoruz. Dinleyip dinleyip geri dönüyoruz. Saatlerce anlatıyorsunuz ve bunu başkaları da defalarca anlattı ve bu anlattığınızın benim sorunuma bir çözümü yok. Ben bir şey söylüyorum senin anlattıkların ile çözülebilecek değil ve ben buradan çıktığımda yine aynı sorunum ile baş başa kalıyorum." demişti. Ben orada, HEVİ'nin etkinliği çıkışında bu tür panelvari etkinliklerin artık hiçbir işe yaramadığını gördüm. Mülteciler ile sosyal etkinlikler yapılmamasının eksikliğini ve aslında ne kadar görüşsek de temas etmediğimizi anladım. Zaten sonrasında alınan kararlarla da eğitim üzerinden bu soruna yaklaşımın yerine, daha çok sosyal etkinlik ve temas yolu ile ortak bir şeyler üretme yolunu seçtik. Ki şimdi bile o yüzden HEVİ ve etkinlikleri bu kadar mülteci LGBTİ tarafından ilgiyle takip ediliyor. İnsanlar geliyor, konuşma, sosyalleşme, temas etme fırsatı buluyor. Misal HEVİ'nin yaptığı sürekli, neredeyse her ay Yalova'ya gitmek sürekli sosyal etkinlikler yapmak özel günlerde bir araya gelmek doğru olan bu. Bu nokta çok çok önemli.

- **Orhan:** Bir derneğe girdiğin zaman ilk soru çoğu zaman "Nerelisin" oluyor?

Sonra "Ne iş yapıyorsun?" Sana yaklaşımları bu iki soruya verdiği cevap üzerinden şekilleniyor. Yardımlaşma-dayanışma derneğinde bunları sormaları ne kadar saçma.

Türkiye'de birçok LGBTİ derneği var. Geçenlerde bir programda da denk geldim. Misafirhane adı altında bir yerde 10'dan fazla trans aynı evde kalıyor. Haddimi aşarak şu kelimeyi kullanıyorum ki acınası halde bir durumlar. Çok özür diliyorum bu kelime için, diyeceksiniz ki "Sen kimsin böyle diyorsun" ama maalesef böyle. Sonra öğreniyorsun ki meğer bunu yapan sözde yardımlaşma derneği bir sürü para çalmış bu proje üzerinden. Şimdi kime inanacaksın ve o çoğu mülteci,

yabancı kişilerin hakkının hesabını kime soracaksın. Onları kendilerince aşağılık, ezik olarak görüyor. Fonu Avrupa'dan bu arkadaşlar üzerinden alıyor. Onları iyi bir ekmek görüyor ve kullanıyorlar. Bu yüzden insanlar bir araya gelmek istemiyor. Sınırları olan bir dünyada yaşıyoruz fakat LGBTİ bir gökkuşağıdır, sınırı yoktur. Ama gel gör ki bu gökkuşağı yağmurdan sonra çıkar ve aktivistlerin bazıları yağmur değil şimşek gibiler. Bence ötekinin ötekiyi ötekileştirmesini konuşuyorsak özellikle LGBTİ derneğinde yetkiyi bir kişiye değil, 10-15 kişi arasında dağıtmamız gerekiyor. Çünkü biz insanlar kendimizi tanımlıyor ve var etmeye çalışıyoruz.

***Burada temastan söz edildi, bence bu çok önemli. Bir arada olmak, birbirimize temas etmek tabii ki. Asıl mesele Suriyeli mültecilere ilişkin, yaklaşık neredeyse 9 sene oldu gelmeleri ve geldiklerinden itibaren çok ciddi bir ırkçılığa, dezenformasyona maruz kaldılar.

Dolayısıyla bu zaten ister istemez görünürlüğü yok eden bir şey. Asıl olarak yapmamız gereken ırkçılığa karşı ortak mücadele etmek. Bu aslında, sanki öyle çok alttan alta yayılıyorymuş gibi veya çok sıradanmış gibi duruyor. İşte bizim ekmeğimizi alıyorlar, kiralar onlar geldiğinden beri çok yükseldi vesaire. Sanki bunları sıradan insanlar yapıyormuş gibi görünüyor ama aslında biz biraz daha derinden baksak, aslında bunun ne kadar merkezi olduğunu, tek bir merkezden yönetildiğini çok iyi görebiliyoruz. Misal seçimlerde hem iktidar partisi hem de ana muhalefet partisi göndereceğiz bunları dedi.

Zaten CHP geldikleri andan itibaren göndereceğini söylüyor. Yine İYİ Parti aynı şekilde. Seçimden hemen sonra oylara, mazbataya sahip çıkalım derken CHP'li Bolu Beyi, üstelik batıdan AKP'ye karşı ne olursa olsun adım atacağız diye desteklenen Bolu Beyi mültecileri kovacağını söyledi. İmamoğlu hiç geri kalmadı, "Bizler İstanbul'da onlara özel bir şey yapmayacağız" dedi. Ki bunlar sosyal demokrat olarak görünüyorlar. Arkadaşlar bu yapılanları Avrupa'da neo-naziler yapıyor. Şimdi aslında tam da burada demokrasi dediğimiz hikayeye geliyoruz. Demokrasi adına desteklerken neye destek olduğumuzu, neyi desteklediğimizi çok iyi görmek lazım. Nereye çekilmiş olduğunu görmek lazım. Bir tarafta iktidar bloğunun geriletilmesi iyi bir şey ama kazanımların da ne yöne çekilmiş olduğunu görmek gerekiyor. Bu bir kazanım ama ırkçılık üzerinden bakıldığında ırkçılığın yükseldiğini görmek gerekir. Yani Suriyelilerin, mültecilerin sokağa çıkabilmesi, kendini gösterebilmesi için o harekete güven veren, destekleyen bir şeylerin olması gerekir. STK'ları eleştirdiniz, ben de çok katılıyorum. Bizim ihtiyacımız olan sokakta görünür olan, bu sorunu görünür kılan bir şeylerin olması gerekli. Bunu üstelik hızla yapmak lazım. Kim olursa olsun İmamoğlu'na cevap vermek lazım. Bolu Beyine çıkıp cevap vermek lazım diye düşünüyorum.

İkincisi mesela insanlar nereli olduklarını seçemezler. Suriyeli veya Türkiyeli olmak

bizim seçtiğimiz bir şey değil. Cinsel yönelimlerimiz ama bizim seçtiğimiz şeyler ama bütün bunlar yine bizi bir araya getiren ve hayatın bir köşesinde kesişen şeyler bunlar. Zaten ama bu sistemde böyle yürütüyor değil mi yani? Koskaca bir sömürge sistemi nasıl yönetiyor yani. Her gün niye gidiyoruz? 10 saat 16 saat nasıl çalışıyoruz? Çok rahat çünkü, bizi böyle birbirimize düşürebiliyorlar çünkü. Eşcinseller, kadınlar biraz daha maaşı iyi olanlar vesaire olanlar. Ciddi bir ekonomik kriz yaşıyoruz, evet aslında o ayrıcalıklılar bakıyoruz ki biraz daha bu tarafa doğru geliyor ve mülteci düşmanlığı da tam da burada artıyor. Kendi mevkilerini kaybediyorlar, yaşam standartları gerileyen insanlara dönüp bir hedef göstermek çok kolay olabiliyor. Mesela şu an Türkiye'nin -2.5 milyar dolarmış arkadaşlar- S-400 tartışması. Yani mesela oturup bunu sorgulamıyoruz, unutulup gidebiliyor aslında. Bu aslında günün sonunda kime yarıyor? Egemen sınıfa yarıyor. Türkiye'nin kapitalizmi TÜSİAD'a, Koç'a işte tüm bunları yaratanlara yarıyor. Dolayısıyla temas etmek, sokağa çıkmak ve ırkçılığa karşı tüm bunların hepsine hep beraber mücadele etmek çok önemliymiş gibi geliyor bana.

- **Can:** Teşekkür ediyoruz eklemeleriniz için fakat konuşmanızın bir yerinde cinsel yönelimlerin bir seçim olduğunu söylediniz yanlış anlamadıysam.
- *** Yani bunlar bizim kendi seçimlerimiz demek istedim aslında.
- **Agri:** Bunlar bizim bir seçimimiz değil. Neyse bu kendi içinde başka bir tartışma da
- **Can:** Aslında bu dile getirdiğiniz şey kendi için LGBTİ+ fobik bir şey.
- ***: Ben homofobi için herhangi bir anlamda söylemedim yani.
- **Can:** Hani kimse kimliğini seçemiyor
- ***: Ben kimlikler üzerinden bir şey söylemedim.
- **Can:** Ama bu da bir kimlik, kimse Suriyeli veya Türkiyeli olmayı seçmediği

gibi LGBTİ+ kimliklerinden birini ya da birkaçını da seçmiyor. O yüzden bu dediğiniz ne olursa olsun kendi içerisinde ayrımcı LGBTİ+ fobik bir şey. Düzeltme gerekliliği hissettim. Çünkü HEVİ de biz LGBTİ+'lar için güvenli bir alan. Zaten tüm Türkiye'de 6-7 derneğiz hepi topu. HEVİ de bunlardan biri, sevsek de sevmesek de. O yüzden bu noktada çok dikkat ediyoruz ve edilmesini de istiyoruz. Güvenli alanlarımızda ayrıca bu gerekliliği hissediyoruz. Sizi bu anlamda düzeltmek istedim.

- ***: Ben teşekkür ediyorum. Ama belirttiğim gibi o anlamda bir şey söylemek istemedim. Bu bizim kendi şeyimiz tamam. Toplumsal olarak atfedilen kimliklerimiz var. Başka bir anlamda söylemek istedim.
- **Can:** Biraz dağıldık sanırım ve devam edelim lütfen.
- **Müzeyyen:** Türkiye LGBTİ+ hareketinin mülteci LGBTİ'lerle imtihanı üzerinden HEVİ olarak bu sanırım 3. etkinliğimiz. Ben sonuç olarak bunu görüyorum, LGBTİ+ lar ve LGBTİ hareketinin dikkatini bu yöne çekmek, daha doğrusu çekememek ki bu söylediğim gruplar içerisinde mülteci çalışan kişiler, kurumlar da var. Yani kimse gelip buraya bunlar ne yapıyor, defalarca bunu yapıyor, neden buna gerek duydular üzerinden bakmıyorlar bile. Ben olsaydım gider bir bakma ihtiyacı duyardım veya dernekler olarak şöyle yapıyoruz, mülteci çalışan ve özellikle mülteci LGBTİ+ alanında çalışan dernekler ile iletişim halindeyiz. Yapılan çalışmalardan birbirimizi haberdar ediyoruz. Ama hani alan başka bir şey ise derneğimize bireysel olarak, bize gelip “Bize bir mülteci bulun” diyen insanlar ile dolu. Kimi günler birçok telefon alıyoruz, hiç bağlantısı olmayan kişilerin sürekli bizleri aradığı ve “Bize mülteci bulun” gibi istekleri ile karşı karşıya kalıyoruz. Ama bu etkinliklerde, özellikle mülteci LGBTİ+ alanında çalışan arkadaşlarımız gelip bizlere “Siz bu kadar mülteci ile nasıl iletişime geçiyorsunuz?” gibi sorular soruyor ve şaşırıyorlar. Ama nedense bu tür etkinliklere de ilgi duymuyorlar. Hadi kendi gelemedi diyelim, hiç mi dernek oluşumundan gelecek kimseler olmuyor. Yani kısaca şunu belirtmek istiyorum, bizler halen ilgiyi buradaki soruna çekememişken bu tür etkinlikleri devam ettirmenin önemli olduğunu düşünüyorum. Belki 7. 8. Hatta 10. etkinlikte başaracağız bunu ama sonunda başaracağız ve Türkiye LGBTİ+ hareketinin örtülü veya açıktan yer alan bu ırkçılık ile yüzleşmesini sağlayacağımıza inanıyorum.
- *** Ben kısaca bazı derneklerden söz etmek istiyorum. Herkes kendi için güvenli bir yer, bir alan istiyor sonra iş istiyor, maddi destekten çok iş bulmak çok önemli. Ama İranlı LGBTİ+'lar ayrıca başka bir şekilde ayrımcılığa

uğruyor. Çünkü İrandan bir savaş olmadığı için insanlar tepki gösteriyor, iş vermek istemiyorlar. Oysa bilmiyorlar ki İrandan gelen LGBTİ+'ların çoğunun bir eğitimi var ve bu eğitimlerine uygun iş bulunabilir aslında. Ama Türkiye'ye gelince çalışma izni yok ve alan olmadığı için kişiler işsiz kalıyor. Ben dahil Türkçe çok bilmediğim için sürekli dil problemi yaşıyorum. Yalova'da gidebileceğimiz LGBTİ+ bir dil okulu, kursu yok. İnsanlar sorunlarını dile getiremediği için ayrıca problemler yaşıyorlar. Bu bence önemli bir sorun, bazı dernekler yapmak istediler ama valilik dahil izin vermiyor, derneklere baskı uyguluyor maalesef. Madem ki iş ve diğer problemlerimiz için dernekler bir şeyler yapmayacaksa, başka konularda yardımcı olmaya çalışmalarını gerekiyor. Sosyal etkinlikler bizlere çok iyi geliyor. Mesela burada üniversite eğitimi almak istiyoruz fakat dil probleminden dolayı bunu alamıyoruz. Kimsenin bu konularda çok bilgisi yok. Son olarak bir örnek vermek istiyorum. Yalova'da iki arkadaşım ile beraber tercüman olarak doktora gittik. Dahiliye bölümüne gittik. Test yaptırmak için HIV, Hepatit testi için. Sonra doktor bize "Neden sürekli buraya gelip test yaptırmak istiyorsunuz? Sizi anlamıyorum." diye kızdı. "Bizim ülkemize geldiniz, neden bunları sürekli yaptıracaksınız?" dedi kabul etmedi. Test yaptırmamıza izin vermedi.

Bir başka doktora da gittiğimizde, biz 2 sene önce çok az Türkçe biliyorduk. Doktora test yaptırmak istediğimizi söyledik. O da bize "Burası Türkiye, önce gidin iyice Türkçe öğrenin, öyle muayene olun." dedi ve geri gönderdi bizi. Sonrasında İngilizce konuşmaya çalıştık bize "Hayır, burası Türkiye, Türkçe konuşmak zorundasınız." dedi.

- *** Ben, *Hepimiz Göçmeniz* kampanyasından geliyorum. Tam da bizim de talebimiz mültecilik kavramı kopuk. Türkiye'de zaten kopuk. Yani bu gelenler, dünyanın her yerinden gelenler, Suriye, Afganistan, İrandan gelenler konumsuzlar. Yasal olarak hiçbir konumları yok. Dolayısıyla oradaki hangi kuruma giderseniz gidin oradaki kişinin inisiyatifine bağlı, vicdanlı ise size iyi davranır vicdansızsa kötü davranır. Dolayısıyla bunlar mülteciliğin tanımlanmaması konusundaki sorunlar. Ancak böyle haklarını koruyabiliyor insanlar, böyle dayanışma türlerini gösterebiliyorlar belki. Türkiye'de Suriyeli fenomeni yeni bir şey. Yoksa bizde her zaman ırkçılık vardı Kürtlere karşı, ama Suriyelilere karşı yeni. Hâlbuki Avrupa'da biliyorsunuz, her yerden sürekli göç almaktadır. Kolonilerinden, sömürgelerinden insanlar, göç eden insanlar vardır ve senelerdir de buna karşı direniş örgütleri de güçlenmiştir ve talepleri de kabul edilmiştir o örgütlerin ve mültecilerin. Dolayısıyla bir mücadele ile elde edilmiştir bu haklar. Yani dolayısıyla bu işler hep politik işler. Sizin kendi kimliğinizle, döneminizle ya da durumunuz, yöneliminizle

kabul görmeniz tamamen politik. Bu anlamda kampanyanın, “*Mülteci Hakkı Tanınsın*” kampanyasının somut bir talepler kampanyası başlattık, tabii bu kabul edilir edilmez bu tamamen ne kadar yaygınlaştırılabilmesine bağlı. HEVİ LGBTİ'nin bu anlamda bu işe el atması çok önemli. Özellikle LGBTİ alanında, LGBTİ'ler arasındaki ırkçılık ile yüzleşilmesi önemli. Dolayısıyla bizim hep sokak hareketi ile beraber belli bir söylem üretmemiz gerekiyor. Çünkü iktidarın dili belli bir söylem üretiyor. Bizim de o söyleme karşı başka bir söylem üretmemiz lazım. Bütün bu yaşanan ve anlatılan sorunlar, işte hastaneye gittiğinizde sizlere tercüman bulundurulmaması filan kimse tanımaz tabii ki de. Yurtdışında tanınıyor filan ama zaten bu çok önceden elde edilmiş bir hak mücadelesinden sonra kazanılmış bir şey. Biz bu anlamda, bu işlerin daha çok başındayız gibi geliyor ki tam da böyle ekonomik krizle de beraber örtüşüyor bu ırkçı söylemler, dolayısıyla işimiz çok zor. Ama gene de bunca kaos içerisinde biz de bir düzen sağlamak zorundayız. Ama nerden ve nasıl çalışacağımızı ve hangi dili kullanacağımıza birlikte karar verirsek, çünkü bu ayrımcılığa hepimiz maruz kalıyoruz. Ve Suriyeliler yanında yer alacak ve onlar ile dayanışma gösterebilecek daha başka da insanlar yok. Bunu bizim başlatmamız ve sürdürmemiz gerekiyor şu an.

- ***Cenevre sözleşmesi Türkiye'nin coğrafi kısıtlama koyduğu bir sözleşmedir. Hatta sözleşmeye coğrafi kısıtlama ile taraf olan tek Avrupa konseyi ülkesidir. Şimdi aslında yaşadığımız sıkıntıların temelinde bu var. Çünkü geldiği zaman bir sığınmacı hangi statü ile geldiğini Avrupa birliği soruyor: “Hangi statüde sizde?” Bakanlarımız bile cevap veremiyor. Gelen sığınmacılara bir sürü şey dedik. Önce misafir dedik ki bu uluslararası geçerliliği olmayan bir kavram. Baktılar oturmuyor bu kavram, sonrasında buna geçici mülteci dediler ama bu da onlara hiçbir hak vermiyor. Aslında temel sorun şu: konuşulandan da çıkardığım kadarıyla bu durum ilk başladığında 2013 yılında Türkiye'de mülteciler üzerine çalışan uzman yoktu. Yani iki-üç tane vardı, onlar da daha çok Türkiye içindeki göçleri inceliyorlardı. Doğudan batı illerine göçü inceliyorlardı. Dolayısıyla şöyle bir hata yaptık biz. Sınırı tamamen açtık biz. Türkiye gibi güvenlik paranoyası yaşayan bir ülkenin hiç yapmaması gereken bir şeydi, ama o dönem oy için, bir de gezi olayları vardı tabii, iktidar elini güçlendirmek için açtı sınırları, ondan sonra baktılar olmayacak sınırı tekrar kapatmaya çalıştılar, kayda geçtiler. Şu anda atıyorum fonlar konuşuldu, bu geçtiğimiz perşembe günü bir toplantı vardı Avrupa istihdam ve sosyal yenilik programı fonu ki Türkiye'nin de taraf olduğu fonlardan birisi. Onun bir toplantısı vardı. Mültecilerin fonları nereye gidiyor, onun konuşulduğu bir toplantıydı. Şöyle bir şey çıkıyor ortaya, aslında mevcut fonların verilmiş şekli 50 bin kadar kayıtlı mülteci için dağılıyor. Yani parametre olarak aldığınız

zaman siz 50 bin kadar, Türkiye'nin kayıt yapabildiği mülteci üzerinden bunu değerlendirebiliyorsunuz. Halbuki STK'ların verdiği raporlara göre sayı 3 milyonun üzerinde ki bu sadece Suriye'den gelen mülteciler için böyle. Ayrıca çok farklı ülkelerden gelen mülteciler de var. Bunun temeli şudur, yani Türkiye'deki STK'laşma zaten yardım ve dayanışma üzerine. Kalanlar da işte hak temelli çalışan çok az sayıda STK'lar. Ki bu yardımlaşma amaçlı dernekler işte iş bulsunlar ya da erzak verelim, yemek verelim mantığında çalışıyor. Öyle olduğu zaman bu hak mücadelesi ya da onların veya temel noktada insanların "Ya onlar da..." diye başlayan ötekileştirme sürecinde o algıyı olumlu yönde değiştirecek faaliyet çok az yürütülüyor bu ülkede. Panellerden söz etti Ahmet Hoca. Evet, o panellerin ki paneller aslında güzel şeylerdir. Hayata benzer noktalardan bakan insanların aynı zamanda bir araya gelmesini sağlar. Ama bu paneller Türkiye'de hak temelli bir faaliyet olarak yürütülmüyor. Sırf bunu yapıyorum diye yapılıyor ya da demin söylendiği gibi fon almak için yapılıyor. Şu an Avrupa, fonlarında geniş bir daralmaya gidiyor. Özellikle 2020 ve sonrasında 2021-2027 dönemlerinde mülteci fonları büyük oranda kesintiye uğrayacak veya çok büyük denetimlere tabi tutulacak. Şu an Avrupa Birliği de geri gönderme anlaşması gereği vizede sağlamaya söz verdiği, daha uzun süreli ve daha kolay vize alma sözünü tutmuyor. Bana göre temel sebep STK'ların, Mülteci çalışan STK'ların sayısı çok az, daha çok hak temelli değil yardım üzerinden gidiyor, o da maalesef bir çerçevede birbirini tutmuyor.

- *** Ben de arkadaşın biraz önce söz ettiği çalışma izni üzerinden, çalıştığı iş yerinde anlattıkları üzerine konuşmak istiyorum. STK'ların yetersiz kaldığı noktalara değinmek istiyorum. Arkadaşın çalıştığı dil okulunda ben de 8 ay boyunca İngilizce öğretmenliği yaptım. O okul resmen valilik ile içli dışlı olan bir yer. Oradaki STK'lar da biliyorlar. Mülteci LGBTİ'leri getirip çalıştırıyorlar. Ben kendim orada günde 10-12 saat çalıştım. Yani öyle günler de oldu ve aylık maaşımda 1000- 1200 TL civarındaydı. Sabahtan gidiyorduk ve hatta öğlen bile tualete gitmemize izin vermiyorlardı. Türk hocaları YDS dersini anlatmadığı, öğretmediği halde YDS-YGS dersleri anlatmamızı istiyorlardı ve bunları yapmayı da başardık biz.

Aynı şekilde oradaki mülteci öğretmenleri sürekli BM tarafından açılmış dosyaları üzerinden tehdit ederek sürekli sövmeye çalışıyorlardı. Maalesef bunu bilen STK'lar da şimdiye kadar bunun hesabını sormadı ve bildirdiğimiz halde hiç konuşmadılar.

Onun dışında İl Göç İdaresinde mültecilere karşı uygulamalar ve ayrımcılıklar için

hiçbir şekilde görüşme alınmadı, bir şeyler yapılmadı. Mesela ben geçen kimliğimi değiştirmek istiyordum. İstanbul'da İl Göç İdaresinde, orada bana "Travesti misin?" diyor. Muhtemelen travestinin ne olduğunu bilmiyor, sadece travesti diye bir kelime öğrenmiş belli ki. Belki de LGBTİ yerine kullanıyordu bunu. Yani mesele Suriyeli arkadaşlara önce sorduklarında "Nerelisin? Suriyeli misin?" diye onlar da evet dediğinde ya fazladan bekletiyorlar ya da azarlayarak görüşmeye alıyorlar. Mesela İranlı'yım dediğinde güzel bir şekilde "Buyrun, A5 odasına geçin" diyorlar. İçerde A5 odası Suriyelilerin alınmadığı daha güzel bir oda ve oraya geçiyorsun. Orada da işte ne bileyim, Afgan'san kötü muamele görüyorsun. İranlıysan başka kötü muamele, işte ne bileyim Kürt'sen "Şii misin Sünni misin?" diye soruyor yöneticiler. Görevli sizinle tesbih sallayarak konuşuyor. Sana işte "Erkeklerle mi birlikte oluyorsun?" diye soruyorlar. Bir izin istiyorsun, belgeyi verirken mesela "Şu geyin kâğıdını imzalasana" diye konuşuyorlar birbirleri ile bizim hakkımızda. Bu maalesef her yerde oluyor. Aynısını Yalova'da yaşadık, İstanbul'da yaşadım. Ama ben en çok İstanbul'da yaşadım. Özellikle İstanbul'da çalışan İl Göç İdaresi görevlilerinin LGBTİ'ler ile ilgili hiçbir bilgileri yok. Hiçbir bilgileri yok, misal bir transseksüel ile gittiğimizde kişinin bir kadın olduğunu gördüğü halde "Abicim gel otur." diyor. Konuşma tarzları hal ve hareketleri çok kaba oluyor gerçekten.

- *** Ben şu hani coğrafi şerhten bahsedildi ya ben dünyanın en iyi mülteci yasasına sahip olsak bile işe yaramayacağı düşüncesindeyim, buna bağlı olarak şöyle bir örnek vermek istiyorum. Yalova'da trans bir danışan cinsiyet geçiş süreci için mahkemeye dava açıyor. Biliyorsunuz TCK 40. ki Türkiye'de bulunan herkes bundan faydalanabilir olduğu halde, hakim gerekçeli kararında diyor ki: "Bundan sadece bu davayı TC vatandaşlarının açacağı anlaşılmaktadır. Kişi gidip bu davayı meşei ülkesinde açmalıdır." diye karar veriyor. Hani en temelindeki Türk Medeni Kanunun ruhundan habersiz hâkimler ile yönetilen bir sistemde Cenevre sözleşmesini biz yazmış olsaydık bile bir şey fark etmezdi.
- **Can:** Herkese çok teşekkür ediyorum. Burada oturumu kapatmadan önce konuştuklarımız üzerinden bir toparlama yapmak istiyorum. Aslında birçok şeyi konuştuk ama LGBTİ+ alanında ırkçılığı özellikle kendi deneyimlerimizin üzerinden anlatınca kamusal alanlarda deneyimlemek zorunda kaldığımız bu ırkçılık ve ayrımcılığı da paylaşma fırsatı bulduk. Ben biraz notlar aldım ama kısaca belirtmek gerekirse bizler ırkçılığı, ayrımcılığı dil bariyeriyle, barınmayla, sağlıkta, hakaret ile, kişileri etiketleme ile, eğitimle, üstencilikle kimi zaman taciz ve hatta tecavüzle, diller arası hiyerarşiyle, bilgisizlikle, iktidar ile, kötü ve uzun çalışma koşulları, düşük

ücret ile çalıştırılmayla, kimliklerin çatışmasıyla, din ve/veya dinsel mezhep ile, yalnızlaşmayla, teşhir edilmeye, saklanamamayla yaşıyoruz zaten. Çoğu zaman hepimizin hayatında var olan ırkçılık deneyimleri aslında sadece salt mültecilerin veya bu ülkenin diğerleri denilen kimliklerinin değil, aslında egemen olan tüm kimliklerin dışında kalan herkesin bir sorunsalı olduğunun da farkındayız. Bu farkındalığı arttırmak amaçlı ve ortak neler yapabilirizi sorgulatan eğitimlerin, bir araya gelmelerin ne kadar değerli ve önemli olduğunu gösteriyor bizlere diyorum ve oturumu kapatıyorum. Teşekkürler.

- *** Arkadaşlar Merhabalar. Ben HEVİ'den Müzeyyen. LGBTİ+ alanında ırkçılıkla mücadelenin üçüncü bölümünde Polat hocamız bize ırkçılık ve cinsiyetçiliği anlatacak. Buyrun hocam.

Sosyolog Dr. Polat Alpman : -Herkes merhaba. Saat dörtten beri buradaymışsınız, gerçekten Allah sabır versin, çok uzun bir süredir buradasınız. Ben bir sunum hazırlamıştım ama onu yapmayacağım. Başka bir meseleyi yeniden formüle etmeye çalışacağım, yapabilirsem ayrımcılığın farklı biçimleri arasında bir ilişki kurmak istiyorum. Didaktik bir sunum yerine konuştuğumuz meselenin ne olduğunu, meselenin çerçevesini anlaşılır hale getirmek istiyorum.

Doktoramı Kürt işçi sınıfı üzerine yaptım, İstanbul'daki Kürt işçi sınıfı hakkında. Genellikle ilgi alanım ideoloji diyebiliriz. Milliyetçilik, muhafazakârlık ve İslamcılık. Elbette Türkiye'de yaşıyor olmanın getirdiği başka türden meraklar ve ilgiler de söz konusu; örneğin bunlardan bir tanesi, yaşadığımız siyasal rejim, o siyasal rejimin temel nitelikleri ve bu siyasal rejimin altında yurttaşlık hakkımızı nasıl savunabileceğimiz ile ilgili meseleler.

Bu sunum içerisinde bir ilişki kurmak istiyorum demiştim. Biraz buna odaklanacağım. İrkçilikla başlayalım ve ırkçılık dediğimizde ne söylediğimizi netleştirelim. Bir yirminci yüzyıl düşüncesi ırkçılık. Kökleri çok eski değil ve temelde şu varsayımlara dayanıyor: İnsan türü içerisinde biyolojik üstünlükler olduğuna, fizyolojinin ya da fenotipin bu üstünlükleri içerdiğine inanmak ırkçılığın temelini oluşturuyor. En azından kurucu inancın bu olduğunu söyleyebiliriz. Bu haliyle yenilmiş bir inançtan ve siyasal projeden söz ediyoruz, yani bu inanç tarihin bir yerinde ortaya çıktı ve yenildi. Savaşlara neden oldu ve yenildi. Biyolojik ırkçılığın yenilmiş olması ırkçılığın ortadan kalktığı anlamına gelmiyor. Bugünlerde yeni ırkçılıktan söz ediyoruz. Bunu Balibar ve Wallerstein kavramsallaştırdı. Yeni bir ırkçılık, üniforma giymeyen, biyolojik üstünlüklerden söz etmeyen bir ırkçılık, aramızda dolaşan, gündelik yaşamımıza sızan, dilimize yerleşen, perspektiflerimizi belirleyen, görme biçimlerimizi oluşturan bir ırkçılık. Bunu birçok yerde görebiliriz. Örneğin dini inançların, kültürel pratiklerin, siyasal tercihlerin ırkçı söylemler ürettiğini gözlemleyebiliriz. Bunların dili kullanma pratiklerine, kültürel özcülüklerini eksene alan söylemlerine, etnik kimliklerle ilgili vurgularına ya da toplumsal cinsiyet ile ilgili tutumlarına odaklanarak anlayabileceğimiz bir saçak var burada.

Aslında ırkçılık, milliyetçilik, cinsiyetçilik gibi şeylerden konuşmanın saçma sapan

şeylerle ilgili konuşmak anlamına geldiğini düşünmemek için bir neden yok. Gerçekten ırkçılık, milliyetçilik, cinsiyetçilik denildiğinde böyle düşünen, inanan, davranan insanlar var mı? Deri rengini, kültürel farklılığı, cinsiyeti bir düşünce ve siyasi programın merkezi haline getiren, dünyayla kurduğu ilişkiyi bu nitelikler üzerinden tasarlayan kişiler var mı? Var ve aramızda yaşıyorlar. Aileden akademiye, sokaktan adliyeye her yerde, hukuk alanında, sanat alanında, sağlıkta ve felsefede var, hayatın hangi alanını kastediyorsak bu kişiler orada var. Peki, bu kişiler kötü kişiler mi? Yani kötü oldukları için mi ırkçı oluyorlar, milliyetçi oluyorlar, cinsiyetçi oluyorlar ya da tersinden soralım: Irkçı, milliyetçi, cinsiyetçi olmayan kişiler iyi kişiler mi? Bu problem iyi-kötü kavramlarıyla açıklanabilecek etik bir problem mi?

Bence değil, bu mesele iyilik ve kötülük ile ilgili değil, bir sistem, yapı, ağ ya da ilişki meselesi. Bunu biraz açmak istiyorum, neden bu belayla yaşıyoruz? Bunu anlatmak için bir tartışma yürütmem gerekiyor, eşitlik tartışması. Benim çalışma alanım toplumsal eşitsizlik ve ayrımcılık, akademik olarak bu alanda çalışıyorum. Eşitlik, toplumsal eşitsizlik ve ayrımcılık alanına ilişkin bir tartışma, dikkat ederseniz eşitsizlik demedim, eşitlikten söz edelim dedim. Eşitliği nerede arayacağız, bu soru etrafında düşünelim. Aynı olan şeyler eşit olabilir mi, iki şey birbirinin aynısı ise bu şeyler arasında eşitlikten söz edebilir miyiz? Hayır, söz edemeyiz. Aynı olan şeyler arasında eşitlik aranmaz. Eğer bir şeyde eşitlik arıyorsak öncelikle fark olması lazım. Eşitlik farklı olan şeyler arasında aranır. Peki, bunu ırkçılık, milliyetçilik, cinsiyetçilik bağlamında nasıl anlayabiliriz?

Bugün yeni ırkçılık denilen bu ekonomik, siyasi, sosyal ve kültürel eğilim kendisini farklar, farklılıklar üzerinden kuruyor. Herhangi bir farklılığı eşitsizliğin gerekçesi haline getiriyor. Bu bedenimiz olabilir mesela, yeteri kadar fit olmadığınız için, fazla esmer olduğunuz için, kısa olduğunuz için. Örnek vermek gerekirse siyah olmanıza gerek yok, Hispanik olduğunuz için ya da Türkiye’de fazlaca Ortadoğulu bir görüntünüz olduğu, yeteri kadar beyaz olmadığınız için, şiveniz, konuşma biçiminiz, aksanız, İstanbul şivesine çok da oturmayan dil kullanımınızdan dolayı beklemediğiniz tepkilerle karşılaşabilirsiniz. O farklılığın kendisi sizi eşitsizliğin nesnesi haline getirebilir.

Bir de milliyetçilik diye bir şey var. Milliyetçilik ile ırkçılık birbiriyle çok yakın şeyler aslında ama ben bunları tefrik etmekten, bunları birbirinden ayırarak düşünmekten yanayım. Peki, bu milliyetçilik ne ve neden ortaya çıkıyor? O büyük korkudan, öteki korkusundan. Irkçılığın öteki korkusu yoktur. Irkçılık fiziksel saldırganlıkla, kaba güç ve baskıyla, doğrudan temas ederek ve potansiyel şiddetle, güçlü olma, egemen olma ve bu güç nedeniyle zayıf olan üzerinde hak talep etmekle kendini gösteriyor. Bir ırkçı en son Yeni Zelanda’da yaşanan katliamda görüldüğü gibi kendisini gayet açık, net, politik, sosyal idealler üzerinden inşa eder, doğasını ve doğasından gelen gücünün “hakkını savunur.” Çünkü ona göre kendi yaşam alanında hakkını gasp eden birileri vardır.

Milliyetçilik böyle değil, benzerlikleri olsa da temel mekaniği biraz daha farklıdır. Milliyetçilik ötekini hak gaspçısı olarak değil, kendi egemenliğine tehdit olarak görür ve ötekileştirdiği muhatabına şunu der: “Benim egemenliğimi kabul ettiğin sürece burda, benimle yaşayabilirsin, fakat şu noktada anlaşalım. Patron benim, sen benim egemenliğimi kabul ettiğin sürece, bana benzediğin sürece burada yaşayabilirsin, itiraz edersen dışlanacaksın!” Bu öteki kavramı üzerinde biraz duralım, çünkü bu kavram, Türkiye’deki birçok kavram gibi bağlamsız kullanılıyor.

Ötekileştirme mekanizmasının nasıl çalıştığını anlamak için LGBTİ+ meselesine bakabiliriz. Bunun en büyük nedeni erkeklik rejimi, yani babaerkillik, patriyarka. Herhangi bir yerde farklı olma ihtimali söz konusuysa bunu kendi kimliğine karşı tehdit olarak gören kişiler ötekileştirmek zorundalar. Bu, kimlik siyaseti denilen siyaset tekniği içerisinde önümüze çıkan problemlerden biri. Bir kimlik, kendini siyasal bir harekete dönüştürdüğünde ve iktidar olduktan sonra kısa süre içerisinde diğer kimliklere baskı yapmaya başlar. Ötekini kendi kimliğine dönük bir tehdit, onun farklılığını kendi kimliğini ortadan kaldıracak bir potansiyel olarak inşa etme eğilimindedir. Bunun da arkasında kendi kimliğini kaybetme, onu yitirme duygusu vardır. Yine toplumsal cinsiyet çalışmalarından bir örnek verelim. Türkiye’de ya da dünyanın birçok yerinde gey olmak mı daha tehlikelidir, yoksa lezbiyen olmak mı? Erkek eşcinselliğine yönelik homofobinin daha güçlü olduğunu, kadın eşcinselliğinin ise görece daha toleranslı karşılandığını görüyoruz. Asıl saldırı ve nefret nesnesi olarak geylerin hedef alındığını görüyoruz patriyarka tarafından. Toplumun erkeklik üzerinden inşa ettiğinizde, toplumu erkekliğin iktidarı üzerine inşa ettiğinizde gey olmak o erkeklik rejimine bir tehdiye dönüşür. Eğer geyler varsa bunun anlamı, her heteroseksüel erkeğin gey olabilme ihtimalinin ortaya çıktığını gösterir. Bu heteroseksüel iktidarı ve onun egemenliğini tehdit eden bir şey. O zaman yapılması gereken şey o ataerkil düzenin, babaerkil düzenin ya da patriyarkanın onu ortadan kaldırmasıdır. “Onu yok edersem benim erkekliğim daha fazla pekişecek” gibi endişe ve korkuyla yoğrulmuş bir öfkeyle saldırır.

İrkçılık ile cinsiyetçilik tam da burada, ötekinde birleşirler. İki de öteki olarak gördüğü şeyi, kendi kimliğini yok edecek, onu ortadan kaldıracak, onu asimile edecek bir tehdit unsuru olarak değerlendirirler. O yüzden şiddet davranışıyla ortaya çıkarlar. Milliyetçilik burada ayrışır. Milliyetçiliğin başka mekanizmaları vardır. Örneğin milliyetçilik sizinle uzlaşabilir. “Heteroseksüel gibi davran, kamusal alanda kimliğini gösterme, özel alanda, evde istediğin gibi yaşa ama kamusal alana çıktığında patronun kim olduğunu unutma” der. Kamusal alana çıktığında “Bak, biliyorsun patron benim. Bu kurallara uygun olarak kendini yeniden biçimlendir” der. Türkçesi şudur: hak talep etme, eşitlik talebinde bulunma. İrkçılık hak talebini görür ve onu yok etmek ister, anlaşmak ya da uzlaşmak gibi bir çabası yoktur, milliyetçilik ise hak talebinin ortaya çıkmaması üzerine bir anlaşma teklif eder, egemen kimlik dışındakileri görünmezleştirmek ister. Bu birinci kısım olarak kabul edilsin. İkinci olarak eşitlik bahsinde dedim ki ayrı olan şeyler eşit olamayacağına

göre eşitlik nerede aranacak? Cevap farklarda, farklı olan şeyler eşit olabilirler. Eşitlikten söz ediyorsak aralarında fark olan şeylerden söz ediyoruz demektir. Peki, farkların eşitliğini nasıl tesis edeceğiz, farkların eşitliği ile ilgili nasıl konuşacağız? Dünyanın en zor sorusu budur bence. Farkın farklılığını tanıyacak olan sistemi nasıl inşa edeceğiz, nasıl böyle bir çerçeve kuracağız? Şimdiye kadar bulduğumuz cevaplardan biri demokrasi, bu bir cevap ve bize şunu söylüyor: farklılıklar olacak, bu farklılıklar kendilerini temsil edecek, devlet koruyucu ve düzenleyici bir mekanizma olarak devreye girecek, devlet kendisini kimlikle tanımlamayacak, bütün farklılıklara eşit mesafede olacak. Bu ideal çerçeve her zaman işe yaramıyor. Sınıflı toplumlarda ideal çerçeveler farklı güç ilişkileriyle kesişiyor ve demokrasi bazen farklar için tehdit de üretebiliyor. Hatırlarsınız yakın bir zamanda, Fransa'da bir kadına saldırdılar, trans olduğu gerekçesiyle. Demokrasi düşüncesinin merkezi kabul edilen bir ülkede bile hala bu gerçekleşebiliyorsa gerisini siz düşünün.

Yeni döneme bakalım biraz da. Irkçılık yok etmek, milliyetçilik görünmezleştirmek ister, peki cinsiyetçilik? Cinsiyetçilik bir bileşkedir ve toplumsal yapının çelişkilerini içerir ve yansıtır, heteronormatif toplum yapısı denildiğinde toplumun cinsiyet tekeli ile nasıl yapılandırıldığını dile getirmiş oluruz. Cinsiyetçilik de yok etmek ister. Yirmi birinci yüzyıla geldiğimizde, bugün bambaşka, yepyeni bir şeyle karşı karşıyayız ve bunu anlamaya çalışıyoruz. Post-truth tartışmaları, popülizm tartışmaları, yeni-sağ ve benzeri tartışmaların hepsi aslında yeni bir çerçeveye oturuyor. En azından ben böyle düşünüyorum. Bu yeni çerçeve özetle şu, yirminci yüzyılda asimile etme, görünmezleştirme ve yok etme politikaları birlikte çalışıyordu. Yirmi birinci yüzyılda kimlikler, yok edilmek istenen şeyler değiller. Artık farklılıkları farklara gömmek, ona hapsedmek isteyen bir eğilim güçleniyor. Kişileri kimliklerine hapsedmek. Kürtlerden bir örnek vereyim, bahsetmiştim, doktorada Kürt işçi sınıfı üzerine çalıştım. Yirminci yüzyılda Türkiye'de devlet Kürt kimliğini asimile etmek istedi, yani Kürtlere şunu söylüyordu "Siz Türk'sünüz. Türk olduğunuzu kabul edin, aramızdaki sorun çözülsün." Yirmi birinci yüzyılda ise devlet şunu diyor "Siz Kürt'sünüz, Kürt olduğunuzu biliyoruz." Bu şu anlama geliyor, "Seni adına Kürt denilen bir kimliğin içine kilitliyorum." Peki, bu ne işe yarıyor? Bu doğrudan doğruya egemen üretim biçimi olan kapitalizmle ilgili. Bunu daha sonra tartışırız. Benzer bir şey cinsiyetçilik için de geçerli. LGBTİ+'lardan herhangi biri bu kimliğini ön plana çıkarttığı zaman egemen kimlik ona şunu söylüyor "Sen heteroseksüel değilsin, öyleyse olduğun şey dışında hiçbir şey olamazsın. Sen de kimliğine hapsolmek zorunda olanlardansın. Türk olman, iyi eğitilmiş olman, zeki olman, dil biliyor olman, sanatçı olman, yani hiçbir niteliğin, seni sen yapan diğer bütün nitelikler artık bir işe yaramaz." Kişinin niteliklerinin hiçbirinin işe yaramadığı, bir tür cendereye alındığı, bir tür kapan, bir tür kitleme, içine gömülen bir mezar gibi o kimliğin içerisinde kalman gerekir. "Kendi kimlik gettonda yaşa ve oradan çıkmaya cüret etme."

Milliyetçilik benzer mekanizmayı egemen kimliğe de uygular ve der ki: “Sen Sünni (erkek) Türk’sün. Asgari ücret düşük mü, olsun, buna itiraz etme. Unutma ki sen Sünni bir Türk’sün. Eğitim sistemi berbat mı? Ne önemi var, sen zaten Sünni bir Türk’sün.” Egemenlikle özdeşleştirdiği bu kimliği de konuşamaz hale getirir. Diğer kimlikleri göstererek, “Kürtlere bak, Suriyelilere bak, İranlılara bak, Afganlara bak, eşcinsellere bak, Ermenilere bak ve kimliğine dört elle sarıl” der, bunu sonsuz sayıda türetebilirsiniz. Bunu anlamamanın yollarından birinin tecavüz haberleri olduğunu düşünüyorum. Bilmiyorum hiç dikkatinizi çekti mi, tecavüz haberlerinin nasıl yazıldığı? Burada kimin tecavüze uğradığı çok önemli. Mesela Özgecan Aslan cinayetini hatırlarsınız. Bu trajik olayın ardından ne kadar gürültü koptu değil mi? Türkiye kamuoyu bir anda erkeklerin kadınlara saldırdığını, onlara tecavüz ettiğini fark etti. Bir toplumsal aydınlanma yaşandı. Sokaklara inildi, televizyonda dramatik müzikler eşliğinde haberler yapıldı. Neden bu genç kadın tecavüze uğrayıp öldürüldüğünde ortaya çıkan tepki daha önceki olaylarda ortaya çıkmadı? Neredeyse hayatın her yerine sirayet etmiş erkek şiddeti, babaerkil şiddet, cinsiyetçi şiddet bir avuç feministin verdiği tepkiler dışında toplumsal bir tepki oluşturmuyordu? Çünkü yaşadığımız ülkede kimin yasının tutulacağına ilişkin sosyo-politik düzenlemeler var. Bir trans öldürülebilir. Onun öldürülmesinden dolayı yas tutulmamalıdır, o yası tutulacak olanlardan değildir. Bir terörist öldürülebilir, o yası tutulacak bir kişi değil, leştir. Kimin yasının tutulacağına, kimin ölümünün kutsanacağına ilişkin sosyo-politik düzenlemeler beden üzerinde kimin egemen olduğuna ilişkin güç mücadeleleri ile bir arada düşünülebilir. Az önce dediğim gibi yeni dönemin özelliği artık kimliklerin reddedilmesi değil, kabul edilmesi ama kişileri kimliklerin içine gömerek.

Neden ırkçılık, milliyetçilik, cinsiyetçilik, kültürcülük, türcülük ve benzeri ayrımlarımız var? Gerçekten geri çekilip bakıldığında biraz ahmakça kabul edilebilecek şeyler üzerine konuşuyoruz. Şunu diyoruz, ırkçılık yapmayalım, iyi ama bu konuşmaya değer bir şey değil ki. Bu masayı ya da şu ampulü yemeyelim gibi bir cümle aslında. Bu masa ya da şu ampul yenebilir bir şey mi? Oysa bu masayı yememizi teklif eden bir dil var ortada. Yani bize şunu söylüyorlar, biz şunlar gibi değiliz. E yani... Ne demiş oldun şimdi? Onlarla bizim aramızdaki farkı nasıl inşa ediyoruz? Bu farkları nereden hareket ederek kuruyorsun? Bu farklar ne anlama geliyor? Kişinin gündelik yaşamında farkların ürettiği eşitsizlik bir işe yaramıyor olsaydı bunlar üzerine konuşmak anlamsız olurdu, demek ki eşitsizlik ve ayrımcılık bir işe yarıyor. Bir tür özcülük üretmek gerekiyor. Bunu bir süredir dile getirmeye çalışıyorum. Türkiye toplumu olarak hepimiz özcülük adını verdiğimiz bir perspektife dibine kadar batmış durumdayız. Solcular, sağcılar, aktivistler. Hiçbir kesimi ayırmadan söylüyorum, her kesimde habis bir özcülük var. Şöyle tasarlıyoruz dünyayı, bir kimlik var, bu kimlik doğada var, böyle duruyor, böyle cevher gibi bir şey. Mesela yaygın kanaatten bahsedeyim, Türklük diye bir öz var. O bir öz, cevher olarak bizden bağımsız olarak doğada var ve biz o Türklük özüne

ne kadar yakınsak o kadar Türk olabiliriz, bizim için hayırlı olan ona yaklaşımdır. Oysa doğada zannedildiği gibi etnik, dinsel, cinsel kimlikler yok. Bunların hepsi bizim sosyalizasyon sürecinde inşa ettiğimiz ilişkisel süreçler ve çoğu da iktidar, güç ilişkilerinin parametrelerinde şekilleniyor. Bunun anlamı bize kim olduğumuzu ya da olmadığımızı söyleyen bütün o söylemlerin arkasında bedenimiz ve zihniyetimiz üzerinde egemenlik kurmak isteyen bir iktidar mekanizması var. Bu mekanizmalar ırkçılık, milliyetçilik, cinsiyetçilik gibi eşitsizlik ve ayrımcılık üreten söylemler ve pratikler şeklinde ortaya çıkıyor. Bizi birleştiren şeylerden çok bizi ayıran şeylerin kişileri tanımlamasını istiyor. Bunu yapabildiği sürece kendi çıkarlarını muhafaza edip sürdürebiliyor.

-Müzeyyen: Vaktimiz var, hocamıza soru sormak isteyen ya da ekleme yapmak isteyen var mı?

SORULAR:

Soru 1: Ben şunu soracağım, merak ettiğim soru şu, birçok kimlik var, aslında üstenci olan kimlik var: Beyaz-Türk. Beyaz-Türk kimliği içinde aslında milyonlarız. Yani LGBTİ kimlikleri üzerinden yapılmıyor, yani öteki dediğimiz kimlikler üzerinden yapılıyor. Bunu biz öğreniyor muyuz yani bunun üzerinden neden kolektif bir mücadele alanı kuramıyoruz?

Bir sorum daha var. LGBTİ+ aktivistleri üzerinden. Bu alanda çalışan kişiler üzerinden oturmuş bir dil var. Bence HEVİ dahil çok geç kaldı, LGBTİ+ ve ırkçılık konuları üzerinden söylüyorum bunları. Irkçılık sorunsallığı bu mücadele alanında, LGBTİ+ hareketinde yeterince gündem olamıyor. Bu sorun nasıl daha fazla gündemleştirilebilir? Bu eğitimlerle mi ya da kaba tabirle gidip kafalarına vurmak mı ya da başka bir şey mi yapılmalı?

Soru 2: Irkçılık, cinsiyetçilik, milliyetçilik... Tabii cinsiyetçilik çok daha eski. Irkçılık ve milliyetçilik kapitalist toplumla, kapitalist toplumun ihtiyaçlarına cevap veren, sürekliliğine cevap veren, hem olumlu hem de ihtiyaç duyan ki cinsiyetçilik de aslında öyle. Yeniden üretim ile üretim arasındaki bağı koparan bir şey. Hem iş gücünün sürmesi için aynı zamanda ev içi, hasta bakımı aslında sürdürülebilmesi için var olan bir şey bu aslında. Kapitalist toplumun aile ilişkisi içinde süren, dolayısıyla erkeklik dediğimiz hikayenin yıkıcı olan şeyin kendisi burada tarafını ki eşcinsellik dediğimiz şeyi tam bunun karşısında görüyorum. Kapitalist toplum tam burada kendini öne sürüyor. Mesela milliyetçilik de böyle bir şey. Patronla işçiyi aynı konuma getiren, biz aynı ulusun insanlarıyız, aynı bakış açısının bir beka kaygısıyla birlikte ama şu anda yeni bir ekonomi politikası uygulanıyor, vergi muafiyetleri ortadan kalkıyor, bu arada sermayeye yeni kaynaklar aktarılıyor vesaire. Ama günün sonunda biz aynı sistemin insanlarıyız. Irkçılık ise bence bu sistemde çok yarayan bir şey, mesela Suriyeli göçmenlerden bahsediyoruz. Yaklaşık 2011'den beri ama biz Suriye savaşında yağdırılan bombaların maliyetinden hiç bahsetmiyoruz. ABD'den batıya kadar. Halbuki buraya bomba yağdırılmasının sebebi emperyalist bir durumdu ama aslında bu kapitalist bir şey olarak alan buluyor, mesela milliyetçilik de böyle bir şey.

Örneğin, Trump'ın Macaristan'da kadınlarca saldırıya uğraması, aynı zamanda da Meksika sınırına duvar öreceğim demesi, hepsini kovacağım demesi yaklaşımı bunların hiçbirisi birbirinden bağımsız değil veya tesadüfen değil. Bunlar aslında kapitalizmin sonuçları, ne Trump bir tesadüf ne Clinton. Mesela Clinton döneminde çalışma bakanı siyahi bir insan ama asıl kilit olan taraf, hazine

bakanının yine kendi cebinden birileri olması dolayısıyla bunlar kapitalizmle çok bağı olan şeyler. Kapitalizm olduğu sürece her zaman varlığı sürdürülecek şeyler. Meseleye asıl düşman kim diye bakarsak kiracılara değil, ev sahibine bütün bu şeyleri yönelttiğinizde doğru hedefi bulmuş oluyorsunuz ama kimlik meselesine sıkışmak birazcık bunu görmezden geliyor olmak demektir. Bunu cinsiyetçiliğe karşı mücadele etmeyelim gibi algılamayalım, örneğin ulusların kaderini tayin etmesi, örneğin Kürtlerin talepleri, bunları aslında sınıf mücadelesinin bir parçası olarak gördüğümüzde mesele çok iyi oluyor. Bugünlerde örneğin, Sudan'da 89'dan beri diktatörlük olan bir yerde, kadınların kamusal olarak görülmediği bir yerde, devrim hareketiyle birlikte o büyük hareketle birlikte kadınlar mücadelenin en öündeler. 22 yaşında genç bir kadın aslında bu hareketin yüzde yetmişini temsil ediyor. Aslında biz bir araya geldiğimizde gerçek düşmana karşı birleştiğimizde hem çok güçlüyüz hem de kendi taleplerimizi hayata geçirme olanağı bulabiliyoruz.

Soru 3: Farklı bir nokta olarak bir şeyler söylemek istiyorum. Şey demiştiniz işte lezbiyenler ve geyler söz konusu olduğunda geyler daha tehlikeli aslında. Heteronormativite içinde veya milliyetçilik ırkçılık, aslında baktığımızda aynı şey lezbiyenlerde de var. Mesela maskülen bir lezbiyen veya trans bir erkek daha makul çünkü erki temsil ediyor. Tersinden baktığımızda ise erkek eşcinseller için pasif erkek eşcinselleri düşündüğümüzde toplumun görmek istemediği şey o; ama bir aktif erkek eşcinsel aslında hiç sorun değil iktidar için.

Burada size katılıyorum. Şöyle düşünüyorum kimliklere hapsolme meselesini. Özellikle belirli ülkelerde görüyoruz konferansa gelmeden önce çeşitli yazılar okudum, çeşitli sorular vardı, insanlara sorular soruluyor, bu sorular arasında işte cinsel yöneliminizle ilgili sorular bunlar. Artık çok rahat yazabiliyoruz. Ama şunu yazamıyoruz, benim maaşım bin lira senin maaşın on bin lira tam da bunu söylemek istiyorum. Aslında siz bir şey söylediniz, solcular da özcüdür dediniz, buna nerden vardınız? Bu başka tartışmanın konusu ama aslında ben de solcuyum, tam da orada doğayla insan ilişkilerinin aynı olmadığını tamamen dile dayalı inşa edilmiş, bütün hayatımız inşa edilmiş, bu anlamda kimlik politikaları aslında sizin dediğiniz gibi bizi bir yerlere mahkum ediyor. Türkiye'de ise fark var. Fakat maalesef şu anda tek bir sistemle yönetiliyor, kapitalizm, dolayısıyla bunlar birbiriyle baya bir örtüşecektir. Bu anlamda daha ilerde mücadele alanlarımızı birleştirmek için tam da bu politikaları birleştirmek gerekiyor. Eğer siz solu Darwinizm ile suçluyorsanız, tam da kapitalizmde sanki hiç sınıf yokmuş gibi herkes sanki birbiriyle eşit, kişisel problemimiz var. Tamam senin de hakların var, sen LGBTİ'sin hakların var evlenebilirsin, bir bakıyorsun LGBTİ hakları var. Gelişmiş ülkelerde bu tür haklar var. Hatta LGBTİ'ye has olarak tartışmalar da var, asıl kadın sen değilsin tartışmaları. Kimliklerden farklılıkların mücadelesini savunmak mı? Farklılıkların eşitliğini savunmak mı ama kesim noktasını tam da esas düşmanı aramanın faydası mı var?

Soru 4: Şimdi Özgecan Aslan'dan bahsettiniz. Hakikaten Türkiye'yi şok eden bir şeydi. Vahşet düzeyi çok yüksek bir olaydı ama şunu biliyorum ki en az iki erkeğin o dönem facebook'tan kınadığı halde... Bu kadar yayılması bir kamuoyu yaratmıştır, hatırlıyorsunuz medyada trans cinayetleriyle ilgili bir gerçek var. Benim araştırdığım kaynaklara göre transların hiçbirisi neredeyse doğal yollarla hayatını kaybetmemiş, hepsi cinayete kurban gidiyor. Yarın bir transın böyle bir sıkıntı olması dahilinde bunu belirleyen parametreler gerçekten nedir? Çünkü Özgecan Aslan'ın güzellik üzerinden toplumun güzellik normlarına uyması mı? Olayın vahşet düzeyi mi? Ondan sonra çok fazla sayıda kadın cinayeti gördük. Bir Şule Çet var, fakat onun hayatını kaybetmesi mi? Benzer kadınlar bu kadar gündem olmadı. STK'ların sahip çıkması mı? İşte mahkemeler veya mahkeme sürecinde STK'ların sahip çıkması mı? Biraz bunu detaylandırmanızı isteyeceğim.

Soru 5: Şimdi Bir Kürt, parçalanmış bir Kürt, doğuda askerler tarafından zorlanıyor ve metropole geliyor. İstanbul'un kenar mahallelerinde yaşıyorlar, varoş neresi ise, Tarlabası mesela. Cigerxwin diyor ki "Em nebin yek, emi herin yek bi yek". Eğer bunlar milliyetçilik olmazsa parçalanacaklar. E şimdi insan, kültürün bir parçasıdır. Birlik olmazsa, milliyetçilik olmazsa bunlar parçalanacaklar. Şimdi bu ırkçılık mıdır, değil midir?

Soru 6: Aslında ben eşitlik üzerinden bir şey sormak istiyorum. Eşitlik ve aynılıkla ilgili dedikleriniz. Ben de bir mühendis olarak bakınca evet eşit olan şey aynı değildir. Mesela 3 neye eşittir, 2 artı 1'e. Evet yine bir eşitlik var bir aynılık var. Doğada Türk yoktur, Kürt yoktur dediginizde. Irkçılık zaten tamamen farklı bir şey. Peki milliyetçiliğin içinde biraz da olsa mülkün de getirdiği şeyler yok mudur? Yani vergi veriyoruz karşılığını almak istiyoruz, vergisini verdiğimiz toprakları korumak bu anlamda önemli değil midir? Yoksa tamamen milliyetçiliği yok etmek istemek mi? Ve doğada herhangi bir ülke yok derken bu evrimle biraz çelişiyor mu? İşte Türk, Kürt insan olarak dünyadan etkileniyorlar. Mesela Sibiryada yaşayan insanların burunlarının daha küçük, gözlerinin daha çekik olması aslında doğa ile alakalı bir şey. Ve bir de ortak kültür de var, ortak tarih de var. Milliyetçiliği yok ederken bu evrimle biraz çelişiyor gibi geldi bana açıkçası.

CEVAPLAR:

Sosyolog Dr. Polat Alpman: Cevaplamaktan keyif alacağım sorular. Şöyle bir soru vardı: siyahın kendi kendini görmesi, beyazın siyahı görmesi sorusu vardı, hatırlarsanız. Bütün eşitsizlikler içselleştirme mekanizmasıyla gerçekleşir. Bir toplumda eşitsizlik diye bir şey varsa, savruk halde ve başıboş dolanmaz. Bir mekanizmaya oturur. Tahakküm mekanizması dediğim bir çerçeveye yerleşir. O eşitsizlik parça parça bedene, bilince, zihniyete işlenir. Siz de görmüşsünüzdür, siyah bir çocukla ilgili bir video vardı. Oyuncak bebek seçmesi istendiğinde gidip beyaz bebeği seçiyordu. Neden beyaz bebeği seçti? Çünkü o da eşitsizliği içselleştirmiş, ırkçılığı içselleştirmiş. Bu bir mekanizma, fakat ezilen kimliklerin çok orijinal, sıra dışı bir özelliği de var. Ezilenler kendilerini ezenin gözünden de görür. Yani hem ezilenin hem egemenin gözünden görme yeteneğine sahiptir. Türkiye’de bir Kürt kendine baktığında kendini hem kendi gözünden görür, hem de Türk’ün gözünden görür. Bugün Türkiye’de bir sığınmacı, mülteci hem ev sahibi toplumun gözüyle kendini görür, hem de göçmen gözüyle kendini görür. Burada anahtar, eşitsizliğin içselleştirilmesini sağlayan mekanizmaların nasıl çalıştığını anlamaktır. Mesela “Black is beautiful” diye bir slogan çıkmış 68’de. Bu politik bir müdahale. Siyah çirkinlik, kötülük, pislik değil, güzel bir şey, yani içselleştirilmiş eşitsizliği yıkmaya yönelik bir müdahale. Aynı dönemde çıkan çizgi romanlara baktığımızda *Black Panther* diye bir karakterin çıktığını görüyoruz. Afrika kıtasında *Wakanda* adında kimsenin bilmediği ama aslında Afrika’nın ortasında bir diyar. Burası inanılmaz bir teknolojiyle donatılmış. Burada yaşayan kişiler teknolojik olarak çok gelişmiş bir uygarlığa sahip vesaire... Ve orada Kara Panter denilen bir karakter var, maceradan maceraya koşuyor. Bunu üretmenin kendisi politik bir müdahaledir. Beyaz Türkler... Beyazlığı nereden geliyor bu Türk’ün. Her şeyden önce kentliliğinden, kentli. En az dört kuşağa uzanan bir kent bağı var. Eğitimli, giyinmesini biliyor, zarafet sahibi, aynı zamanda kendisi dışındaki Avrupalı toplumlarla ilişkiye girebilecek habitusu, alışkanlıklar seti, yatkınlıkları, becerileri var. Mesela Avrupa dillerinin bir kısmını biliyor ve iletişim kurabiliyor. Beyazlığını buradan alıyor. Bir de gerçekten beyaz, yani Diyarbakırlı, Yozgatlı gibi kavruk tenli değil. En makbulü renkli gözlü sarışın olanları herhalde. Peki, bu beyaz olma halinin yanına bir sıfat ekledik, Türk dedik. Bu Türklükleri nereden geliyor? Bunlar epey milliyetçi, hatta banal milliyetçi denecek kadar milliyetçi. Kendi kimlikleri dışında hiçbir kimliğin egemenliğe ortak olmasına razı değiller, patron her zaman onlar. Dindarlar, Kürtler, Araplar burada yaşayın, yaşamayın demiyoruz ama bu ülkede televizyona çıkılacaksa ben çıkarım, medyada iş yapılacaksa ben yaparım, akademide, yargıda, siyasette yer almak bizim işimiz. Ertuğrul Özkök işte...

Bu beyaz Türk kimliği, karşısındaki kimliklere göre kendini inşa etmiyor, iktidara göre kendini inşa ediyor. Bugün beyaz Türklerin kimlik krizi, bir kültür krizi değil, iktidar krizi. Taşralı iktidarla birlikte taşralaşmayan beyaz Türk yalaka ya da yandaş olabiliyor ama iktidar olamıyor, kendi açmazlarından kaynaklanan bir kriz. Peki, beyaz Türk diğer kimliklerle nasıl ilişki kuruyor? Kimliğin neresini gösterirsen orasına bakarak. Kimlik dediğimiz şey de aslında bir performans. Doğada bir öz olmadığına göre kimlik dediğimiz şey performatif bir şey, bizim sergilediğimiz bir şey ve sınırları çok belirgin değil. Bugün böyle sergilediğin kimliğini yarın başka türlü sergileyebilirsin. Peki, beyaz Türklüğe geçiş yapabilir misin? Kimlikler arasında sıçrama yapmak o kadar kolay değil. Eğer ötekinin kimliğini taşıyorsan ötekinin alanında gezinmeye devam edersin. Beyaz Türk eşcinsel olsa bile bunu bir haz unsuru olarak tecrübe eder. Yani eşcinselliğini sunma biçimi haz üzerindedir, bir oluş hali ve kimlik bileşeni değildir.

Ayrımcılıkla nasıl mücadele edilir? Bu çok uzun bir konu. Bir dernek, bir sivil toplum örgütü ayrımcılık karşısında hangi araçlara sahiptir ve bu araçlarla hangi amaçlara doğru ilerleyebilir? Çok kısaca şöyle söyleyebiliriz: Bir tanınma talebi içeren bir sivil toplum örgütü herhangi bir konuda tanınma talebi istiyorsa öncelikle yapması gereken ilk şey ifşa etmek, kendisini tanımayan sistemin mekanizmalarını açıkça göstermek ve belgelemek. Tanınmanın önündeki engelleri, tanınmayı engelleyen araçları göstermek ve bunun dinamikleriyle mücadele etmek. Eğer bu araçlar sökülebilirse sökmek ya da masaya yatırıp bunların nasıl kullanıldığını göstermek, böylece mücadele edilecek şeylerin gözle görülür hale gelmesini sağlamak. Bu sosyo-politik bir mücadeledir, hukuki bir ayağı vardır ama eninde sonunda gezip dolaşacağı yer alışveriş yaptığınız bakkal, tedavi olduğunuz doktor, işyerindeki işverendir. Yani sokaktaki hayatın kendisidir. Nihayetinde bu mücadele oraya dayanır ama sivil toplum örgütleri üzerine şunu söylemek lazım. Karşılaşılan tanınmama durumunu üreten mekanizmalar nedir, nasıl kuruyor kendisini, hangi araçlarla, hangi hukuki gerekçelerle inşa ediyor, hangi siyasi araçlarla kuruyor, hangi toplumsal alanlara sesleniyor? Türkiye’de din, aile ve eğitim başlıca mekanizmalar. Bunlarla ilgili söyleyecek sözün var mı, sen nasıl bir çerçeve sunuyorsun? Onları tanıyarak, onlarla konuşarak, onlarla ortaklaşmanın yollarını arayarak mücadele edilebilir. Aslında siz bir soru sormadınız, bir analizdi sizinki ve bir ölçüde katılıyorum. Her soruya cevap olarak kapitalizm kartını masaya koyabiliriz. Siz bana problemi söyleyin ben size nedenini söyleyeyim. Yani ev kiralari niye yüksek, kapitalizm. Ayakkabılar niye pahalı, kapitalizm. İş bulamıyorum, kapitalizm. Dinimden memnun değilim, kapitalizm. Bunu latife olsun diye söylemiyorum. Kapitalizm yapısal bir cevaptır, kapitalizm diye bir mesele var ve bu farklı zihniyetler üretiyor. Şunu demek istiyorum, bir sermaye sahibi var. Onun bir tane kızı var. O sermayedarın ya da kızının dünyaya baktığı gibi bakabiliyor musunuz? Bakamazsınız, çünkü bambaşka deneyimleriniz var. Marx’ın ifadesiyle söyleyeyim “Sarayda yaşayan kişinin gördüğü rüyayla, gecekonduda yaşayan insanın gördüğü

rüya aynı rüya olabilir mi?” Olamaz. Haz nesnelere, arzuları, hayalleri, dertleri sınıfsal olarak farklıdır. Hatta bedenleri bile farklıdır. O yüzden kapitalizm her soruya cevap olarak sunulabilir. Ancak toplumsal mücadeleler ve sosyal hareketler tümel düşmana zarar verebilecek, onu ortadan kaldıracak mücadele alanları değildir. Bu nedenle herkesin kendi yaşam hakkını savunduğu mücadele alanlarının çoğaltılması gerekir. Kürtler kendi kimlikleriyle ilgili mücadele verecekler. Eğer bir talepleri, istekleri varsa bunu Kürtler dile getirecek. Destekleyebilirsiniz, sempati duyabilirsiniz ama mücadelenin öznesinin kim olduğunu unutmamak şartıyla. Kimsenin sesini çalma hakkına sahip değiliz. Eğer heteroseksüel olmayanlar hak mücadelesi verecekse bunu onlar verecek. Eğer kadınlar eşitlik mücadelesi verecekse bunu onlar gerçekleştirecek. Onların yerine geçip onlardan daha fazla bağırarak onların rolünü çalmak anlamına gelir. Bunu feministlerden öğrendim ve toplumsal mücadeleler konusunda çok ikna edici olduğunu düşünüyorum. Kendini demokrat kabul eden birilerinin hayırseverliğine kimsenin ihtiyacı yok. Bir yolunu bulup ezilenlerin verdiği mücadelenin enerjisini çalmaya da kimsenin hakkı yok. Bir erkek pro-feminist olabilir ama feminist olamaz. Destekleyebilir, sempati duyabilir ama hareketin öznesi olarak kendini sunamaz. “Bu mücadeleyi kim verecek” sorusunun cevabı kadınlar olmak zorunda. Türkiye’de görüldüğü üzere çoğu zaman “en ilerici erkeklere” karşı da bu mücadeleyi vermek zorunda kalıyorlar. Bu diyalektik zeminde gerçekleşen bir süreç demeye çalışıyorum. Kimsenin hayırseverliğine, merhametine ya da acımasına ihtiyaç yok. Mücadele etmek, kendini bir özne ve eşit bir muhatap olarak görmektir.

Cinsiyetçilik her zaman için milliyetçilik, ırkçılık gibi özcü ideolojilerle iç içedir. Kapitalizm de özcülüğü bir siyasal sistem olarak kullanır. Kapitalizm bizimle konuşur ve bize kimliklerimizle de seslenir. Hepimizle konuşur. Bir dil kurar bizimle konuşurken ve bu dil bizi kimliklerimize bakarak parçalar. Her kimlik parçasını, cihazlaştırdığı grupları yeniden örgütleyerek, hayatın içerisine dahil eder. Sınıf siyaseti burada başlar.

Sınıf siyaseti bu illüzyonu parçalar. Kimlikler yerine gerçek konumlarımıza bakmayı, kendi emeğimize odaklanmayı ve güç ilişkilerindeki konumumuzu göstermeyi hedefler. Yaşanan eşitsizliklerin ve ayrımcılıkların altındaki zemini boşa çıkarma siyasetidir, yeni bir kimlik icat etme siyaseti değildir. Kapitalizm koşulları altında kimliklerle parçalananlar kapitalizmin eşitsizliğini ve ayrımcılığını farklı düzeylerde deneyimler. Tamam, iki işçi de aynı asgari ücreti alıyor ama aynı koşullarda mı çalışıyor? Hayır, aynı koşullarda işçileşmedik ve çalışmıyoruz. Etnik kimliğiniz, cinsel kimliğiniz, bedensel görünümünüz, yaşınız gibi faktörler sizin iş bulma sürecinizden çalışma koşullarınıza ve sürenize, hatta sosyal güvencenize kadar birçok şeyi etkiliyor. Örneğin bir sığınmacı İngilizce öğretmenliği yapıyor, özel bir dershanede çalışıyor, 2 bin lira maaş alıyor. Bir vatandaş da dershanede çalışıyor ve 2 bin lira maaş alıyor, peki ikisi aynı koşullarda mı çalışıyor? Aynı

parayı kazanıyor olmaları aynı koşullarda çalıştıkları anlamına gelmiyor. Sığınmacı hep tehdit altında. Daha uzun saatler, daha fazla baskı, daha çok iş ve bitmeyen tahakküm altında çalışıyor. Size kendi araştırmamdan bir örnek vereyim. Bir konfeksiyon atölyesinde çalışan bir Kürt işçi, işyerindeki diğer çalışanların çoğu Bayburtlu. Kendisinin çalışma koşullarını anlatırken şöyle dedi, “O ne zaman isterse tuvalete gider, ben ne zaman istersem tuvalete gidemem. O radyoda istediği müziği açar ben radyoya gidip istediğim müziği açamam. O makinasına Türk bayrağı asar ben ne Türk bayrağı asabilirim ne başka bir şey asabilirim. En ufak ekonomik sorun çıksa işten ilk çıkarılacak kişi kim, o da benim.” Bütün bu soğan kabuklarını, soğanın katmanlarını çözdüğünüzde, evet, cücük olarak elinizde kalan şeyin adı kapitalizm ama soğanın kendisi bundan daha fazla bir şey. Çürümüş bir sistem ve kendini sürdürebilmek için elinde avucunda ne varsa sahaya sürüyor. Her şeye, her yerden saldırıyor. Peru’da yağmur suyunu bile şirketlere satıyor ve yağmur suyunu toplayanları cezalandırıyor, bu kadar barbarlaşmış bir rejim. Asıl düşman kim sorusundan geldim buralara. Cevabı zor bir soru bu, çünkü sadece sermayeyi işaret etmek yetmiyor.

Geyler, lezbiyenler meselesi. Biraz daha açayım bu meseleyi. Patriyarka, ataerkillik, babaerkillik adına ne dersek diyelim, konu heteronormatif yapının dışında kalanlar olduğunda bu yapı, öncelikli tehdit olarak kimi görüyor? Öncelikle kimi yok etmenin peşinde? Transları mı, bence değil, çünkü transları yok etmenin ve içermenin araçlarına sahip. Onları zaten sokağa sürdü ve translar kadınlığa yaklaştığı ölçüde şiddet nesnesine dönüşürken erkekliğe yaklaştıklarında içerilebiliyor. Trans gözle görülebilir hale geldiğinde tehdit olmaktan da çıkıp transfobinin nesnesine dönüşüyor. Gey ya da lezbiyen olmak pek öyle değil, diye düşünüyorum. Gündelik yaşamında herhangi biri gibi yaşayabilir, kendini gizleyebilir ve kendi mahremiyetini koruyabilir. Böyle yaşayabilir. Trans olmak gibi değil. Eşcinsel olduğu bir biçimde dışarıdan görünür olanı niye yok etmek istiyor? Transfobiden farklı bir şeyler var burada, homofobi diye adlandırılmasının hikmeti bu olabilir. Erkek eşcinselliğini erkekliğe yönelik bir saldırı olarak görme, erkek olmaktan kaynaklanan ortaklığı bozan ve kendisine de bulaşması muhtemel bir şey olarak görüyor. Kendisi egemenliği ve cinselliği için bir tehdit olarak görüyor. “Eğer böyle bir şey varsa bu bende de olabilir” korkusunun neden olduğu bir şiddet. Aynı erkek lezbiyenlik karşısında böyle bir korku hissetmediği gibi bunu bir haz nesnesi olarak da kurabilir. Yine de bu yorumların yüzeysel gözlemlere dayandığını ifade etmem gerek, bu nedenle kesin yargılarda bulunmam doğru değil. Ancak görebildiğim kadarıyla heteronormativitenin ürettiği tahakküm ve ayrımcılık herkes üzerinde benzer biçimde çalışmıyor.

Örneğin bir kadın düşünelim, engelli bir kadın, Alevi, ilkokul mezunu, Kürt ve eşcinsel biri. Bu kadın için Türkiye’nin nasıl bir ülke olduğunu düşünelim. Egemen kimlikle pazarlık edebileceği, bu toplumda eşit ve onurlu bir kişi olarak yaşamını inşa edebileceği alanların ve imkanların çok dar olduğunu görebiliyoruz. Bir de

şöyle düşünelim, eşcinsel olduğu bilinen bir erkek ancak içinde bulunduğu ilişkiler ağında etkili ve bir yer tutabiliyor. Peki, bu nasıl oluyor, bu sistemin içerisinde nasıl başarılı olabiliyor? Kanaatimce doğru ve etkili bir pazarlık yapabildiği için, içinde bulunduğu sistemle el sıkışabiliyor ve güç ilişkileri içerisinde belli bir gücü koruyabiliyor. Birçok kişi için olanaksız olan şeyler bu kişi için mümkün hale gelebiliyor. Gazetede başka bir erkekle fotoğrafları çıktığında kınanmadığı gibi gücünden de hiçbir şey kaybetmiyor. Demek ki pazarlığa konu edebildiği kimlik parçalarına sahip. Farklı etnik kimliklerin Sünnilikte buluşması, erkeklikte buluşması, futbolda ya da siyasal kutuplardan birinde buluşması gibi. Orada bir yer bulabiliyor kendisine ve el sıkışıyor. Yine eşitsiz bir ilişki var ama en azından bir ilişki var. Ne kadar açıklayıcı oldu, bilemiyorum. Nihayetinde bunların, bu tanımlamaların boş gösterenler olduğunu unutmamak lazım. Erkek ya da kadın denildiğinde buraya bir çember çizmiş oluyoruz, bu çemberin içini dolduran şeyler, bambaşka şeyler var. Bunların neredeyse hepsi tarihsel, sosyo-kültürel ve politik ilişkiler içerisinde inşa edilen parçalar. Kimlik dediğimiz şey, adı olmayan şeylerden söz etmektir.

Solcular özcüdür meselesi. Bu bir kanaat değil, tespit ve Türkiye için geçerli bir tespit. Özcülük Türkiye’de çok güçlü bir düşünme tipi. Siyaseti, toplumu, tarihi, doğayı kurma biçimimizi oluşturuyor özcülük. Solun siyasal hareketi de bu özcülükle gerçekleştirildi. İsim vererek kimseyi rencide etmek istemem ama bir siyasal gelenek olarak toplumdaki farklılıklara nasıl baktıklarını çok iyi biliyoruz. Siz de biliyorsunuz, ben de biliyorum. Türkiye’de solcuların bir kısmının Kürtlerin varlığını keşfetmeleri bile yakın bir zamanda gerçekleşti, hala da bununla barışık değiller. Yine Kemalistlerle ortak bir düşünsel çerçeve içerisinde yer alan sol hareketler oldu bu ülkede ve bunun nedenlerinden biri özcü sapmaydı. Azımsanmayacak bir süre Türkiye’deki solun bir kısmı topluma ceberut devletin gözüyle baktılar. Devrim ve sınıf ya da emperyalizm ve kapitalizm gibi kavramlara yükledikleri metafizik içerik nedeniyle yüksek teorilerden pratik gerçeklere gelemediler. Bu, eşitsizliklere bakarken hep daha yüce bir şeyler görmelerine neden oldu. Peki, sağ kadar özcü denebilir mi, hayır ama bu onları eleştirmenin önüne geçmez. Sağ özcülükle inşa edilen bir ideoloji ve iddiası da bu öz. Sol ise, özellikle Marksizm, tarih, toplum ve siyaset teorisinin materyalist olduğunu öne sürüyor ve gerçekten de öyle. Öyle sol teorinin hayatın içerisindeki ilişkilerden soyutlanması gerekirken gericiler, yobazlar, sapıklar gibi kelimelerle konuşurken bulduk onları. Bu solun epey değiştiğini de görüyorum, ancak Türkiye’deki böyle bir sapması olduğunu düşünüyorum. Aksini düşünenler tarafından ikna edilmeye açığım.

Özgecan Aslan cinayeti neden gündem oldu, trans cinayetleri neden gündem olmuyor? Hatırlatayım, Sakarya’da Suriyeli evli ve hamile bir kadına, Emami Al-Rahmun’a tecavüz edip öldürdüler. Herhangi bir toplum böyle bir barbarlığa karşı nasıl duyarsız kalır? Sosyal medyada duygusal boşalmalardan başka hiçbir şey olmadı. Vatandaşlar “Büyük rezalet, korkunç” falan dediler, üç gün sonra da unutuldu

gitti. Eşitsizlik ve ayrımcılık böyle yerlerde çalışıyor. Birine olan şey bir başkasına olduğunda kolektif olarak bizden çıkan duygusal reaksiyon aynı değil, farklılaşıyor. Sizin bu meselelere daha duyarlı olmanızın nedeni kişisel deneyimleriniz olabilir ama bunun arkasındaki işleyişi görmek gerek. İçinde doğup büyüdüğümüz dünya bunlara karşı bizi kör, sağır ediyor, bunun üzerine kurulmuş bir dünya.

Şule Çet meselesinde kamuoyu baskısı olmasaydı bu olay hiç duyulmayacak, bir intihar vakası olarak kayıtlara geçip kaybolacaktı. Yine feministler bunu gündem yapmayı başardı, asıl değişim camideki imamın Cuma hutbesinde bu cinayetle ilgili hutbe verip adalet talep ettiğinde olacak. “Böyle bir cinayet olmuş, gencecik bir kıızı zengin çocukları katletmiş muhterem cemaat, sakın duyarsız kalmayın” dediğinde. Özgecan Aslan olayında hutbe verildi. Diyanet’in camilere hutbe göndermesinin bir anlamı var. Özgecan Aslan üniversiteden evine gitmek için minibüse binen biriydi. İşyerinde değildi, gece kulübünde değildi, sokakta değildi. Herkes gibi minibüse binerek evine giden biriydi. Eğer gece kulübünde içki içerek eğlenseydi ve öldürülseydi kimse umursamayacak ve kimsenin aklına hutbe okutmak gelmeyecekti ama okuldan çıkmış eve gidiyordu. Buraya kadar uzanan bir erkek şiddetine yönelik bir infialden söz ediyoruz, kocası, babası, nişanlısı, sevgilisi, abisi ya da eski sevgilisi tarafından öldürülse kimsenin umurunda olmazdı. Peki, bu kimin gözü, buna böyle bakan göz, kimin gözü?

Kürtler milliyetçi midir, olmalı mıdır? Kürtlerin içerisinde de ahmakça milliyetçilik yapanlar var ama sizin kastettiğiniz bu değil. Siz ezilen ulus milliyetçiliğinden söz ediyorsunuz. Ben Türküm, ailem Türk, benim Türk milliyetçiliği yapmam ile Diyarbakırlı, Hakkarili bir Kürtün Kürt milliyetçiliği yapması aynı şey değil. Ben Türklükten bahsettiğimde egemenlik haklarımın korunmasından bahsediyorum. Kürt Türklükten bahsettiğinde kendi yaşamındaki eşitsizlikten ve ayrımcılıktan bahsediyor. İkimiz de milliyetçilik yapıyoruz ama benimki eşitsizliği normlaştırma, onunkisi ise eşitlik talebini dile getirme. Bunun düzeyleri ve sınırları var. “Bütün Kürtleri öldürelim” diyen bir Türk milliyetçiliğinden ya da tersinden bahsetmiyorum. “Biraz da biz Türkleri dövelim, Kürtçe konuşmaya zorlayalım” diyen bir Kürt milliyetçiliğini kastetmiyorum. Yoksa dediğim gibi gerçekten ahmaklık düzeyinde Türk milliyetçiliği olduğu gibi benzer düzeyde Kürt milliyetçiliği de var. Benim görüşüm Kürt milliyetçiliğinin Kürtlere hiçbir sosyal, politik, ekonomik ve siyasal faydasının olmayacağıdır. Türkler milliyetçilikten ne elde etti, bitmeyen krizler... Kürtler ise Türk devletinin milliyetçilik sayesinde kurulduğunu düşünüyor. Devlet kurmak için milliyetçilik yapmak gerektiğini zannediyor. Ben aynı düşüncede değilim, tam tersini savunuyorum, herkesin olduğu haliyle yer alabildiği ve kimsenin kimseye kimlik dayatmadığı, devletin kimliklerin dışına çıktığı demokratik bir ülke. Elbette bu benim görüşümle olabilecek bir şey değil, buna Kürtler karar verecek, umarım milliyetçilik batağına saplanıp kalmazlar.

Gelelim eşitlik meselesine. Eşitliği doğada aradığınızda bulamayacaksınız. Eğer

eşitliği doğada arıyorsanız orada eşitlik diye bir şey yok. Doğada ve tarihte herhangi bir konu üzerine istediğiniz her örneği bulabilirsiniz. Doğada tek eşlilik de var, çok eşlilik de. Doğada düzcinsellik de var, eşcinsellik de. Bakış açınıza göre aradığınızı her şeyi doğada ve tarihte bulabilirsiniz. Bu nedenle doğadan ve tarihten getirilen örneklerle karşı biraz ihtiyatlı olmakta fayda var.

Eşitsizlik topluma özgü bir durum. İnsanın kültürle birlikte var olduğu her yerde eşitsizlik diye bir fenomen de var. Bunu evrimle bağdaştırmak konusunda acele ettiğinizi düşünüyorum. Evrimi uyum sağlama süreci olarak değil, üstünlük sağlayan bir süreç gibi düşünüyorsunuz. Oysa eşitsizlik toplum haline gelmenin bir sonucu. Doğanın hareket mekaniğinin dinamikleri toplumdan farklı olduğu için kültürden söz ediyoruz. Bu nedenle eşitsizlik toplumsal bir olgu, evrimsel ya da biyolojik değil.

Eşitsizlik Afrika kıtasındaki birinin biyolojik ve fizyolojik nitelikleriyle Avrupa kıtasındaki birinin biyolojik ve fizyolojik niteliklerinin arasındaki farka indirgenemez. İkisini farklı olarak tanımlamamızı biyolojik ve fizyolojik olarak gerektirecek bir durum yok. Eğer eşitsizliğe ve ayrımcılığa neden olacak bir fark tanımlıyorsak bu biyolojik ve fizyolojik niteliklerinden bağımsız bir tanımlama. Nereden biliyoruz, organ naklinden tutun beslenme alışkanlıklarına kadar. Onun yediği her şeyi o da yiyebiliyor. Onun sahip olduğu hastalığa o da sahip olabiliyor. Onun gösterdiği beceriyi bu da gösterebiliyor. Daha biyolojik bir tanım yapalım. Bunlar çiftleşebiliyorlar. Demek ki bunlar aynı türün üyeleri. O zaman bu eşitsizliği ortaya çıkaran başka bir şey olmalı. Kapitalizmin en büyük cevap olduğunu söyledim ama bunun altına birçok şey sıralayabiliriz.

Yeniden topluma bakalım, hepimizin eşit olmasını sağlayacak şey nedir? Farklara yeniden bakmaktır. Eğer fark, eşitliğin oluşması için kurucu unsur olarak tesis edilecekse eşitlik arayışını da buradan hareketle kurabiliriz. Yani Türkler Kürtleşmemeli, Kürtler Türkleşmemeli. Kadın nasıl olmak istiyorsa öyle olmalı, erkek nasıl olmak istiyorsa öyle olmalı. Herkes kendi farklılığının korunduğu bilincine sahip olmalı ve bu farklar kamusal tartışmaların dışına çıkmalı. Tartışmanın kurulduğu zemin böyle bir zemin, nihayetinde aramızdaki eşitsizliği kuran şeyin kendisi doğa değil, doğanın böyle bir gücü yok.

Doğada kimlik yok dedim, doğada kimlik yok, sosyalizasyon diye bir şey var. Benim ana dilim olan Türkçe doğada yok ama Türkçe diye bir dil var. Dil kültürün, kültür tarihsel süreç içerisindeki toplumsallaşmanın bir ürünü. Peki, benim dilimin, tarihimin ve toplumumun biricikliğini siyasal proje olarak dayatan ve benim bana benzemeyenlerden üstün olduğumu söyleyen milliyetçilik nereden çıktı? Milliyetçilik ortak tarih, ortak kültür, ortak dil, ortak din gibi mitolojik hikâyelerle ortaya çıkmadı. Milliyetçilik geçmişi bugüne bakarak inşa eden bir egemenlik istenci. Yani milliyetçilik tarihi bugünün ihtiyaçlarına göre yeniden yazıyor. Tarihte

olup biteni değil, kendi ideolojisini yazıyor. Gerçekte ne olup bittiği ile ilgilenmez. Bugün yaşamakta olduğu krizi tarihten hareket ederek bugün için yeniden inşa eder. Tarih orada olup biten şeyler değildir, bugün yazdığımız şeydir. Bugün onu yazma biçimimiz egemen ideolojinin ihtiyaçlarıyla uyumludur. Marksizm'in belki de en önemli özelliği budur. Marksizm bu tarih yazma biçiminin ideoloji olduğunu gösterdi ve bizi güç ilişkilerini analiz etmeye çağırdı. Gerçek, egemen ideolojiyi bazen parçalayabilir. Althusser der ki: "Marksizm hiçbir şey yapmadıysa bile tarihi keşfetti, tarih bilimini keşfetti." Evet, bitti.

-Tam zamanında. Herkese teşekkür ederiz.